

ΤΑΞΕΙΔΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΘΡΑΚΗΝ¹⁾

"Θρακική" Αθ.
τ. LCV 1941
~ 371
- 385

25) Δημοσιεύομεν τὸ κατωτέρω ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ βιβλίον τοῦ κόμητος d'Hauterive τὸ ὁποῖον μᾶς παρεχώρησεν ὁ κ. Γ. Ἀρβανιτίδης κατὰ μετὰφρασιν ἣν εὐγενῶς ἀνέλαβεν ὁ κ. Βασ. Ἀριστόβουλος, τὸν ὁποῖον εὐχαριστοῦμεν θερμῶς ὥς καὶ τὸν κ. Ἀρβανιτίδην (Σ. Θ.)

Τὸ βιβλίον φέρει τὸν τίτλον: *Memoire sur l'état de la Moldavie en 1787 par le comte d'Hauterive, Membre libre de l'Academie des inscriptions et belles lettres, secrétaire du Prince de Moldavie Alexandre Mavrocordato (Firaris). Edition de l'Academie Roumaine, Bucarest 1902. Σελ. 286—301.*

Ὁ Alexandre-Maurice Blanc de Lamotte, κόμης d'Hauterive, ἐγεννήθη τὸ 1754 καὶ ἦτο τὸ δεύτερον ἀπὸ τῶν 13 τέκνων μιᾶς οἰκογενείας, ἡ ὁποία παρὰ τὴν ἐγγενῆ καταγωγὴν της δὲν εἶχε μεγάλην περικοψίαν. Ἐκαμε τὰς σπουδὰς του εἰς τὴν σχολὴν τῶν Ὀδοτοριανῶν, ὅπου καὶ ἐδί-
δαξε κατόπιν, χωρὶς ὅμως τὰ γένη μίλος τῆς ἀδελφότητος, τοῦθ' ὅπερ ἐξηγεῖ τὸν τίτλον τοῦ ἀββᾶ τὸν ὁποῖον τοῦ ἀποδίδουν μερικοὶ ἐκ τῶν συγ-
χορόνων του

Γνωρισθεὶς μὲ τὸν κόμητα Chlorieul-Gauffier ὁ ὁποῖος εἶχε διορισθῇ πρέσβυς τῆς Γαλλίας εἰς Κων]πολιν, προσελήφθη παρ' αὐτοῦ ὑπὸ τὴν ιδιότητα τοῦ «Gentilhomme d'Ambassade», ὅπως ἔλεγον τοὺς ἀκολού-
θους πρεσβειῶν, κατὰ 7]βριον τοῦ 1784. Κατὰ Φεβρουάριον τοῦ αὐ-
τοῦ ἔτους διορισθεὶς εἰς τὴν θέσιν τοῦ Γάλλου Γραμματέως τοῦ τότε ἡγεμόνος τῆς Μολδαβίας, Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου τοῦ ἐπιλεγομένου «Φυγάδος» (διότι ἔφυγεν εἰς Ρωσσίαν) ἀνεχώρησε μετ' αὐτοῦ εἰς τὸ Ἰάσι-
σιον, ἔδραν τῆς ἡγεμονείας.

Καθ' ὁδὸν ἐκράτησεν ἡμερολόγιον τοῦ ταξιδίου του, δημοσιευθὲν ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ Ρουμανοφίλου Ubicini. Τοῦ ἡμερολογίου τούτου δημοσι-

1) Ὁρα σελ. 65—82 παρ. τόμου.

εὐομεν ἐν μεταφράσει τὸ κάτωθι ἀπόσπασμα τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐκ Θράκης διάβασίν του.

Λέον νὰ σημειώσωμεν ἐδῶ ὅτι ὁ κόμης d' *Hauterive*, ὅσον καὶ ἂν τολμᾷ κάποτε, συμμορφούμενος πρὸς τὴν μόδα τῆς ἐποχῆς του, νὰ ὁμιλῇ μὲ κάποιαν ἐλευθερίαν περὶ τοῦ κλήρου ἐν γένει, κατὰ βάθος εἶναι φανατικὸς καθολικὸς, περιφρονεῖ τοὺς ὀρθοδόξους καὶ παρ' ὅλον ὅτι τοῦ εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ θαυμάσῃ τοὺς διακεκριμένους Ἑλληνας τοὺς ὁποίους ἐγνώρισε, δὲν ἀφίνει εὐκαιρίαν νὰ μὴ τοὺς διασύρῃ.

1η ἡμέρα — Ἀπὸ τὸ Πέραν εἰς Ἀιβάζκιοϊ¹⁾ ὥραι 2.

Ὅταν ἓνας γραμματεὺς τοῦ ἡγεμόνος τῆς Μολδαβίας ἀναχωρεῖ ἀπὸ τὸ Πέραν, φανταζόμενος ὅτι ἡμπορεῖ νὰ ταξιδεύσῃ στὴν Εὐρώπῃ ὅπως ταξιδεύει στὴν Γαλλίαν, ἰδοὺ ἡ πρώτη περιπέτεια τοῦ ταξειδιοῦ του.

Τὸ βράδυ, βρίσκεται μόνος σ' ἓνα τόπον ἀγνωστον, ἀνίκανος νὰ προσανατολισθῇ, σ' ἓνα χωρίον ποὺ ἀντιχεῖ ἀπὸ τὴν ὄχλοβὴ τετρακοσίων ἀλόγων, ἑκατὸν κάρρων, τριακοσίων προσώπων, ποὺ δὲν γνωρίζουν μήτε τὴν γλῶσσάν του, μήτε τὴν φύσιν αὐτοῦ, μήτε τὴν στενοχώριάν του. Ζητεῖ ἓνα ἄλογον, ζητεῖ ἓνα σμάξι, ἓνα κατάλυμα, ἓνα κρεβάτι, ζητεῖ ψωμί, ζητεῖ τὸν ἡγεμόνα . . .

Ὁ ἡγεμὼν, ἀπορροφημένος τὴν στιγμήν ἐκείνην μὲ τὴν πολυπληθῆ συνοδείαν του, μὲ τὸ μακρυνὸ τοῦ ταξιδιοῦ, μὲ τὴν μεγάλην ἐπαρχίαν ποὺ καλεῖται νὰ διοικήσῃ, ποὺ νὰ σκεφθῇ καὶ τὰς ἐπιτακτικὰς ἀνάγκας τῶν ἀτόμων ποὺ τὸν συνοδεύουν.

Ὁ ἡγεμὼν εἶναι ἀόρατος καὶ ὁ γραμματεὺς του . . . ἀπελπισμένος. Ἀποτείνεται παντοῦ, χτυπᾷ κάθε πόρτα, ἐξαντλεῖται εἰς ἀναζητήσιν τῶν ἀρμοδίων, εἰς ἐρωτήσεις ποὺ φαίνονται γελοῖαι σ' ἐκείνους ποὺ δὲν καταλαβαίνουν. Ἐπὶ τέλους . . . ἓνας ἀπὸ τοὺς χιλίους ποὺ παραζαλίζει μὲ τὰ παρακάλια του, τὸν λυπεῖται καὶ τὸν ὀδηγεῖ σ' ἓνα κατάλυμα ποὺ φέρει τὴν πινακίδα «Τοῦ σινιὸρ σεκρετάριου».

Κολυμβᾷ σὲ μιὰ λίμνη λάσπης γιὰ νὰ φθάσῃ μπροστὰ σὲ μιὰ σκάλα σαράβαλο . . . Ἀναρριχᾶται, σπάνει τὸ κεφάλι του στὴν πόρτα καὶ εἰσέρχεται . . . Ἐνα χαμηλοτάβανον δωμάτιον μὲ διπλὸ πάτωμα, τὸ ὁποῖον θὰ μπορούσε περίφημον νὰ γίνῃ μονὸ ἂν ἤθελε συμπληρῶσθαι κανεὶς τὰ χάσματα τοῦ πρώτου μὲ τὰ κομμάτια τοῦ δευτέ-

1) Χωριουδάκι μὲ 15—20 σπήτια εἰς ἀπόστασιν 5—6 χιλιομέτρων ἀπὸ τὰ τείχη τῆς Πόλης.

ρου . . . Παράθυρα χωρίς τζάμια καὶ σχεδὸν χωρὶς παραθυρόφυλλα.
 . . . Μῆτε μιὰ καρέκλα . . . μῆτε τραπέζι . . . μῆτε κρεβάτι . . . Μέσα
 ψυχὴ γεννητὴ . . . μόνον ἓνας νυκτερινὸς σκοῦφος κ' ἓνας ὑπηρέτης
 ἀμίλητος . . . Τὰ πρῶτα βήματα ἑνὸς διπλωματικοῦ σταδίου . . . Ἡ
 πρώτη γλύκα τῶν ἀπολαύσεων μιᾶς Ἀσιατικῆς αὐλῆς . . . Ὁ σινιὸρ
 σεκρετάριος διαλέγει τὴν καλύτερη σανίδα τοῦ δωματίου, ξαπλώνε-
 ται, ἓνα κομμάτι ψωμί καὶ τυρὶ τοῦ πέφτει ἀπὸ τὸν οὐρανό, τρώγει,
 πίνει, κοιμᾶται καὶ ξυπνᾷ σὰν τοὺς ἄλλους . . .

Ἴδου πῶς περνᾷ κανεὶς τὴν πρώτη του νύκτα εἰς τὴν ὑπηρεσίαν
 τῶν ἡγεμόνων . . . Ἄλλως τε πολλοὶ περνοῦν χειρότερα τὴν τελευ-
 ταίαν !!!

2α ἡμέρα.— Ἀἰβάζκιοῖ στο Μεγάλο Γεφύρι¹⁾.

« . . . Κύριε, ἔρχομαι ἰδιαιτέρως ἀπεσταλμένος παρὰ τοῦ ἡγεμό-
 νος μου ἵνα εἶπω εἰς τὴν Ὑμετέραν Εὐγενεῖαν πόσον ἡ Α. Ὑψηλό-
 της ἐλυπήθη διότι χθὲς σὰς ἐλησμόνησαν.

Ὅθεν ἡ Α. Ὑψηλότης μοὶ ἀνέθεσε τὸ καθήκον νὰ φροντίζω
 ἀποκλειστικῶς τὰ τοῦ ταξειδιοῦ σας, ἀπαλλάσσων με πάσης ἄλλης
 ὑπηρεσίας. Θὰ θεωρήσω μεγάλην τιμὴν μου καὶ θὰ αἰσθανθῶ μεγα-
 λην εὐχαρίστησιν ἂν αἱ ὑπηρεσίαι μου τύχουν τῆς εὐμενοῦς ὑμῶν
 ἐκτιμήσεως».

Εἶναι ὁ ἄρχων Βατάκης²⁾ ποὺ μᾶς τὰ λέγει αὐτὰ Ἰταλιστί, ὁ
 ἀρχηγὸς τῶν σωματοφυλάκων καὶ σηματοφόρων τῆς Α. Ὑψηλότητος.
 Ἔχει συμπαθητικὴν ἐμφάνισιν καὶ τοὺς ἄβροῦς τρόπους τῆς ἐκλε-
 κτῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας. Εἶναι ὁ ἀνθρώπος τοῦ ἡγεμόνος ὁ ὀλι-
 γώτερον ξένος πρὸς τὰς συνηθείας μας καὶ νομίζω ὅτι εἶναι ὁ μόνος
 ποὺ θὰ μπορῶ νὰ συνεννοοῦμαι μαζί του.

Ἡ σκηνὴ λοιπὸν θ' ἀλλάξῃ καὶ θ' ἀλλάξῃ στο καλύτερο, γιατί
 εἶναι ἀδύνατο ν' ἀλλάξῃ στο χειρότερο.

Ὁ ἡγεμὼν εἰς τὴν εὐνοίαν του αὐτὴν προσθέτει καὶ ὅλα τὰ
 ἄλλα χαρίσματα τοῦ χαρακτηῆρος καὶ τῆς ἀνατροφῆς του.

Εὐρίσκω ἓνα ὠραῖο ἄλογο, ἀγοράζω ἓνα σάλι καὶ ὑποδήματα
 ἄλλὰ Τοῦρκᾶ. Τὸ βράδυ θὰ παραγγείλω μιὰ γοῦνα στὴ Σηλυβριά . .

1) Μπουγιούκ Τσεκμετζέ, ἴδε κατωτέρω.

2) Πρόκειται πιθανώτατα περὶ τοῦ Βατάβα, ἀνωτέρου ὑπαλλήλου τοῦ ἡγε-
 μονικοῦ οἴκου ὁ ὁποῖος ἀκολουθοῦσε τὸν ἡγεμόνα φέρων τὴν σημαίαν τῶν ἡγε-
 μόνων τῆς Βλαχομολδαβίας. Ἴδε Th. Blancard. Les Mavroyeni σελ. 145 (Σ. Μ.)

Ὁ μιχανδάρης ¹⁾ μου ἔχει τὴν καλωσύνην νὰ μοιρασθῇ μαζί μου τὰς κλινωσκειῶς πού εἰς τὸν ἀφιλόξενον αὐτὸν τόπον κάθε ταξειδιώτης εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ σύρῃ μαζί του. Ἔτσι ὁ ὕπνος τῆς δευτέρας αὐτῆς νυκτὸς εἶναι ὀλιγώτερον διαφορετικὸς ἀπὸ τὸν γλυκὺν καὶ τὸσον εὐχάριστον ὕπνον τῶν νυκτῶν πού περνοῦσα στὸ Πέραν... δὲν λέγω τῶν ἡμερῶν... Θὰ περάσῃ πολὺς χρόνος ἕως ὅτου εὐρῶ κἄτι ἀνάλογο μὲ αὐτὲς πού ἀπελάμβανα στὸν εὐτυχισμένο ἐκεῖνο τόπο... Ἀρκεῖ τόσο γιὰ νὰ πῶ σὲ τί παλάτι καὶ σὲ ποιὸν πρέσβυ κοντὰ ζοῦσα... ²⁾)

3η ἡμέρα.— Ἀπὸ τὸν Μεγ. Τσεκμεδζὲ στὴ Σηλυβρία.

Σηκωνόμεθα τὰ ξημερώματα καὶ ἀναχωροῦμεν ἀκολουθοῦντες ἕνα δρόμον παράλληλον πρὸς τὴν θάλασσαν. Γευματίζομεν στὸ Κινικλή ³⁾ μ' ἕνα ἄθλιο ψωμί, μὲ αὐγὰ καὶ σπασμένα τηγανητὰ ψάρια... Ὅλοι μαζί τρῶγουν ἀπὸ τὸ ἴδιο πιάτο καὶ βοῦτον τὰ δάκτυλά των Δὲν ὑπάρχει μήτε πετσέτα, μήτε μπουκάλι, μήτε τραπέζι... Κατεβάζουν τὸ κρασί ὄχι μέχρι... ἀλλὰ μετὰ τῆς τρυφῆς καὶ πίνουν τὸν καφέ μὲ τὰ καπακὰθι του ἐισπνέοντες συγχρόνως τὸν καπνὸ 100 τσιμπουκιῶν πού ἀνάβουν ἄνευ διακοπῆς... Καὶ ἐπειδὴ εἶμαι ὁ μόνος πού παραξενεύεται μ' αὐτά, προσπαθῶ νὰ κρυψῶ τὴν ἐντύπωσιν πού μοῦ προξενοῦν.

Δὲν γνωρίζω ποιὸς Μέγας Βεζίρης ἔκτισε τὸ ὠραῖο αὐτὸ χάνι πού μπορεῖ νὰ περιλάβῃ στρατὸν ὀλόκληρον καὶ τὰ λουτρά αὐτά πού θὰ στόλιζαν μιὰ πολιτεία... Δὲν γνωρίζω ποιὸς Ἕλλην αὐτοκράτωρ ἐδόλοφονήθη σ' αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ μέρος... Δὲν γνωρίζω γιὰ τί οἱ Τοῦρκοι ὀνομάζουν Μεγάλο καὶ Μικρὸ Συρτάρι ⁴⁾ τὰ χωριά πού

1) Σημαίνει τὸν ξεναγόν.

2) Ἡ Γαλλικὴ πρεσβεῖα εἶχε τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἐκτός τοῦ πολυπληθοῦς προσωπικοῦ τῆς καὶ πολλοὺς διακεκριμένους ξένους, σοφοὺς, φιλολόγους καὶ καλλιτέχνας, ὅπως τὸν Le Chevalier, συγγραφέα τοῦ ταξειδίου στὴν Τρωάδα, τὸν ποιητὴν Delille εἰς τὸν ὁποῖον συνέβη καὶ ἕνα νόστιμον ἐπείσοδιον πού διηγεῖται εἰς ἄλλο του ἔργον ὁ Hauterive, τὸν σχεδιαστὴν Cars, τὸν Fauvel καὶ ἄλλους οἱ ὁποῖοι ἔκαμναν τὴν ζωὴ εὐχάριστη στὸ παλάτι τῆς πρεσβεῖας.

3) Θὰ πρόκειται περὶ λανθασμένης ἀναγραφῆς καθότι τὸ Κινικλή εὐρίσκεται μεταξὺ Σηλυβρίας καὶ Τσόρλου (Σ. Μ.)

4) Μπουγιούκ Τσεκμεδζὲ καὶ Κιουτσούκ Τσεκμεδζὲ. Τὸ τελευταῖο αὐτὸ χωριὸ πού ἀπέχει μόνις 20 χιλιόμετρα ἀπὸ τὴν Κων/πόλιν εἶναι σταθμὸς τοῦ σιδηροδρόμου Κων/πόλεως-Ἀδριανουπόλεως.

ὀνομάζουμε Μεγάλο καὶ Μικρὸ Γεφύρι καὶ γιατί τὸ δεύτερο ¹⁾ αὐτὸ ἔχει δέκα τόξα περισσότερο ἀπὸ τὸ πρῶτο...

Μὰ νά... ἡ ἡγεμονίς ²⁾ περνᾷ... μιά πριγκηπέσσα ὠραία σὰν τὴν αὐγή... Τῆς προσφέρω κρασί, τὸ πίνει καὶ στερεῖται τὸ μισό τῆς κοτόπουλο ποὺ μοῦ προσφέρει καὶ τὸ καταβροχθίζω... Καὶ τώρα... εἶμαι πλέον Ἑλλην διὰ παντός... Τετέλεσται... Θὰ ἔδωκα ὅλα μου τὰ μαλλιά γιὰ νᾶχω λίγο μουστάκι καὶ τὸ ὠραιότερο μου καπέλλο γιὰ ἓνα κόκκινο φέσι ἢ ἓνα πράσινο καλπάκι...

4η ἡμέρα.—Διαμονὴ στὴ Σηλυβρία ³⁾.

Δὲν θὰ ἤξιζε τὸν κόπον νὰ σταματήσῃ κανεὶς στὴ Σηλυβρία. Ἡ κόπωση δὲν τῶν περασμένων ἡμερῶν καὶ ἡ ἀνάγκη νὰ χωρισθοῦμε ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους ποὺ ἤλθαν ὥς ἐκεῖ γιὰ ν' ἀναβάλουν τὴν στιγμήν τοῦ ἀποχαιρετισμοῦ μᾶς ἐπιβάλλει νὰ μείνωμεν.

5000 Τοῦρκοι, 500 Ἑλλήνες καὶ 100 Ἑβραῖοι ⁴⁾ ἀποτελοῦν ὅλον τὸν πληθυσμὸν αὐτῆς τῆς πόλεως ποὺ εὐρίσκεται σὲ ὠραία τοποθεσία, εἶναι ὅμως κακοχτισμένη, ἔχει δρόμους ἀθλίους καὶ εἶναι κατὰ τὸ ἥμισυ περικυκλωμένη μ' ἓνα τεῖχος ἐρειπωμένο Γοτθικῆς κατασκευῆς.

Δὲν θὰ εἶχα τίποτε νὰ σημειώσω στὸ ἡμερολόγιό μου ἂν αἱ Κυρίαί τῆς συνοδείας μας δὲν μᾶς εἶδαν ἓνα δείγμα τῆς θρησκευτικῆς εὐλαβείας τῶν Ἑλληνίδων. Ἠκολούθησα τὰς ἡγεμονίδας εἰς τὴν μητρόπολιν, ἀρχαίαν Βασιλικὴν ποὺ ἐνθυμίζει τελείως τὰς κατακόμβας τῆς πρώτης ἐποχῆς τοῦ Χριστιανισμοῦ. Φῶς εἰσέρχεται τόσον ὅσον χρειάζεται γιὰ ν' ἀντιληφθῇ κανεὶς ὅτι πρόκειται περὶ σπηλαίου ποὺ προχωρεῖ εἰς βάθος, χαμηλό, μὲ τοὺς τοίχους πνιγμένους στὴν καπνίλα καὶ ἱστορημένους μὲ εἰκόνας ποὺ φανερώνουν τὴν ἔλλειψιν πάσης καλαισθησίας. Οἱ ἅγιοι ἔχουν γενειάδες, μύτες καὶ δάκτυλα ὑπερμέ-

1) Τὸ μήκος του εἶναι 2000 πόδια.

2) Ἡ πριγκηπέσσα Ζεφύρα, κόρη τοῦ τέως ἡγεμόνος τῆς Βλαχίας Νικολάου Καραδζᾶ, δεύτερη σύζυγος τοῦ Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου. Ἡ πρώτη του σύζυγος ἦτο μιά νέα κόρη ἀπὸ τὸ Στρασβοῦργο ἡ ὁποία εἶχεν ἀποθάνει ὀλίγον καιρὸν μετὰ τὸν γάμον της.

3) Σηλυβρία ἢ Σηλυμβρία τοῦ Στράβωνος, 6 ὥραι ἀπὸ τὸν Μπουγιούκ Τσεκμεδέ.

4) Λανθασμένη πληροφορία· ἡ Σηλυβρία εἶχε περὶ τοὺς 2500 Ἑλλήνας καὶ ἄλλους τόσους Τοῦρκους. (Σ. Μ.)

τρως μακρυά, αἱ δὲ ἅγιοι ἕνα χρῶμα ποὺ σίγουρα δὲν θὰ τοὺς πηγαινέαν ζοῦσαν ἀκόμα...

Κάθε εἰκόνα δέχεται τὸ προσκύνημα τοῦ κάθε πιστοῦ, αἱ πλέον διακεκριμένοι ἀπολαμβάνουν ἐκ περισσοῦ κ' ἕνα φίλημα... Ὁμολογῶ ὅτι ἡ νύφη τῆς πριγκηπίσσης Καραδζᾶ¹⁾ κάμνει τοὺς θεατὰς νὰ λαχταροῦν νὰ ἦταν στὴν θέσι τῶν ἁγίων... Πρέπει νὰ προσθέσω ὅτι ἡ λιτανεία αὐτὴ δὲν γίνεται μὲ πολλὴ σοβαρότητα. Γελοῦν ἀναμεταξύ των μπροστὰ στὰς εἰκόνας ψιθυρίζουσαι συγχρόνως καὶ προσευχὲς εἰς τίς ὁποῖες δὲν προσέχουν περισσότερον ἀπὸ τοὺς ἁγίους εἰς τοὺς ὁποίους ἀπευθύνονται...

Οἱ παππάδες καὶ οἱ πιστοὶ ψάλλουν ἐν χορῷ τροπάρια μὲ τέτοιαν ταχύτητα ποὺ προὔποθέτει ὅτι δὲν σκέπτονται μήτε τοὺς στίχους μήτε τὴν μελωδίαν καὶ ὅλη αὐτὴ ἡ ἱστορία τελειώνει μὲ προσφοράς στοὺς παππάδες, λειτουργοὺς μιᾶς θρησκείας ποὺ ἐδῶ, ὅπως καὶ στὸν τόπο μας καὶ σ' ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου, ἀγαπᾷ τὸ χρῆμα.

5η ἡμέρα. — Ἀπὸ *Σημεριού εἰς Τσορλού*²⁾.

Εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ συμμετάσχι κανεὶς στὴ λύπη μιᾶς οἰκογενείας ποὺ τὰ μέλη της εἶναι ἠνωμένοι μεταξύ των, προκειμένου νὰ ἀποχωρισθοῦν ἀπὸ τὸν εὐγενέστερον τῶν ἡγεμόνων³⁾.

Οἱ ἀποχαιρετισμοὶ αὐτοὶ ἀνανέωσαν τὴν πικρίαν ποὺ αἰσθάνθηκα ἀποχωριζόμενος ἀπὸ τοὺς δικούς μου.

Ἡ ἀδελφὴ τοῦ ἡγεμόνος πηγαίνει νὰ ζητήσῃ παρηγορίαν κοντὰ στὸν ἐπίσκοπο τῆς περιφερείας. Ἡ εὐγνωμοσύνη καὶ ἡ περιέργεια μὲ

1) Ἦταν, λέγει παρακάτω ὁ d'Hauterive, μία κυρία μὲ πολὺ πνεῦμα καὶ ἐπεδείκνυε μεγάλην ἐλευθεροφροσύνην εἰς τὴν αὐλήν της. Ἀγνοῶ τὸ ὄνομα τῆς νύφης της. Ὅσον ἀφορᾷ τὸν σύζυγον τῆς τελευταίας, Ἰωάννην Καραδζᾶ γυναικάδελφον τοῦ ἡγεμόνος τῆς Μολδαβίας, ἦτο ἕνας νέος 20 ἐτῶν ποὺ ἔγινε Μ. Δραγουμάνος τῆς Ὑψηλῆς Πύλης στὰ 1808 καὶ ἀπέθανε μετὰ δύο μῆνας.
2) Τσορλού ἢ Τσουρουλλὸς τῶν Βυζαντινῶν, σταθμὸς τοῦ σιδηροδρόμου Κων/πόλεως-Ἀδριανουπόλεως.

3) Ὁ ἀνταποκριτὴς τοῦ Journal Politique τοῦ 1782 ἐπαινεῖ τὴν πολυμάθειαν καὶ τοὺς τρόπους τοῦ Ἀλεξάνδρου Μαυρογορδάτου. Ἡ εὐγένεια τοῦ ἔφθανε μέχρι τοῦ σημείου νὰ ἀφίνη τοὺς ξένους νὰ ἐπισκέπτονται τὸ χαρῆμι του.

(Σ. Μ. Τὴν τελευταίαν αὐτὴν λεπτομέρειαν ἀρύεται ὁ σχολιαστὴς τοῦ d'Hauterive ἀπὸ τὰ ἀπομνημονεύματα τοῦ περιφήμου Prince de Ligne, ὁ ὁποῖος συνέχευε τὴν ἀύλην τῆς ἡγεμονίδος μὲ χαρῆμι Ἀσιάτου μονάρχου !!)

ὁδηγοῦν ἐπίσης ἐκεῖ διὰ ν' ἀποχαιρετίσω τὴν πριγκήπισσα.

Ὁ ἱεράρχης ἔχει ἕνα εὐπρεπὲς οἶκημά, εἶναι κομψός καὶ ὡραῖος ἄνδρας. ἔχει τὸ ὡραιότερόν μου στάκι, τὴν πλέον περιποιημένη γενειάδα, τὴν πλέον ἀπαστράπτουσαν ὑγείαν καὶ φαίνεται ὅτι τὸν ἀσχολεῖ τόσο ἡ γεύσις τοῦ καφέ του καὶ ἡ κομψότης μὲ τὴν ὁποίαν τὸν ρουφᾷ ὅσον καὶ ἡ φροντίς του νὰ παρηγορήσῃ τὴν ἐπισκέπτριά του. Ἡ Ἀ Πανιερότης ἀπὸ τὴ γοῦνα μου καὶ τὸ καλπάκι μου μὲ πῆρε γιὰ παππᾶ ! καὶ μὲ τιμᾶ μ' ἕνα ἐλαφρὸ κίνημα τῆς κεφαλῆς καὶ μ' ἕνα μειδίαμα γεμᾶτο ἀπὸ ἀγέρωχη μεγαλοπρέπεια. Ὅθεν συνάγω τὸ συμπέρασμα ὅτι εἰς ὅλας τὰς θρησκείας αἱ πριγκήπισσαι τσακίζονται διὰ νὰ περιποιηθοῦν τοὺς δεσποτάδες, οἱ ὅποιοι ὅμως δὲν ἀνταποδίδουν τὰ ἴσα εἰς τοὺς παππάδες ! . . .

Ἀναχωροῦμεν λοιπὸν ἀπὸ τὴν Σηλυβρία ἢ Σηλυμβρία «πόλιν τοῦ Σήλυος», ἃν ὅπως τὸ θέλει ὁ Πορφύρογεννητος «βρία» σημαίνει πόλις καὶ ἃν ὑπῆρξε ποτὲ κάποιος Σήλυς ποὺ ἔκτιζε πόλεις. Δὲν εἶδα ποθενὰ τὰ ἐρείπια τοῦ μεγάλου τείχους ¹⁾ ποὺ συνέδεε τὰς δύο θαλάσσας καὶ ποὺ τόσο ὀλίγον ἐπρόσταυσε τοὺς Βαρβάρους τοῦ Νότου ἀπὸ τοὺς Βαρβάρους τοῦ Βορρά. Ὁ Δόκτωρ Μάκενζι δὲν πιστεύει νὰ τὸ εἶδε ποθενὰ, θὰ τὸ διάβασε μόνο στὴν ἱστορίαν. Δὲν ἀποκλείεται ἐπίσης νὰ μὴν εἶδα ποτε ἐπειδὴ τὸ χιόνι θὰ εἶχε καλύψει τὰ ἔχνη του.

Τὸ ψύχος εἶναι δριμύτατον, μόλις ὅμως τὸ αἰσθάνομαι χάρις στὴ ζεστὴ γοῦνα ποὺ μοῦ ἐχάρισεν ὁ ἡγεμὼν.

Ὁ ἀγαπητός μου μιχμανδάρης δὲν μὲ ἀφίνει οὔτε βῆμα. Ἡ προνοητικὴ του δραστηριότης προφθαίνει παντοῦ. Εἴμεθα βέβαια οἱ μόνοι, μὴδὲ τοῦ ἡγεμόνος ἐξαिरουμένου, ποὺ δὲν μᾶς λείπει ποτὲ ψωμί, πουλιά, καφές, τσαΐ, κρασί, σοκολάτα, σαλέπι κτλ. Αὐτὸ μὲ κάμνει ἐπιεικέστερον γιὰ τὰ Ἑλληνικὰ φαγητὰ ποὺ μᾶς ἔρχονται ἀπὸ τὴν κουζίνα τοῦ ἡγεμόνος καὶ ὑπομονητικώτερον γιὰ τὶς ἄλλες δυσκολίες τοῦ ταξιδιοῦ.

Ἀπὸ τὴν Σηλυβρία στὸ Κινικλή ²⁾ πέντε ὥρων πορεία. Περνοῦμε ἀπὸ μικρὰ γεφύρια μεγάλου μήκους ἀλλὰ πολὺ καλοκτισμένα.

1) Εἶναι τὸ περίφημον τείχος τοῦ Ἀναστασίου τοῦ Β' ἀπὸ τὸ ὅποιον δὲν μένουν παρὰ μερικὲς πέτρες καὶ μερικὰ τοῦβλα.

2) Σινεκλή, σταθμὸς τῆς γραμμῆς Ἰζων/πόλεως—Ἀδριανουπόλεως ἀπέχων 40 χιλιόμετρα ἀπὸ τὴν Τσορλοῦ. (Ὁ ἐκδότης συγχέει τὸ Κινικλή ἄλλοτε χωρίον καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας τοῖς ῥηκίον, μακρὰν τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς, μὲ τὸ Σινεκλή (Σ. Μ.)

Τὰ γεφύρια αὐτοῦ τοῦ τόπου ἔχουν ὕψος 6 ἕως 7 ποδῶν, κατασκευάζονται εὐκόλα, διὰ τοῦτο εἶναι καὶ πολυάριθμα.

Σπήτια δὲν φαίνονται πουθενά, κανέναν ἀγρός, καμμιὰ δενδροφυτεία, μία μόνον μάνδρα εἰς ἀπόστασιν μισῆς λεύγας καὶ 3 ἢ 4 ἄλλες στὴν εἴσοδο τοῦ χωριοῦ. Τὰ βουβάλια, τὰ ἄλογα, τὰ βώδια, τὰ πρόβατα καὶ τὰ κατσίκια, ζοῦν ἐκεῖ ὅλα μαζί ἀνακατεμένα ἐν ἀγαστῇ συμπνοίᾳ. Ἄμα ὅμως βγοῦν ἀπὸ τῆ μάνδρα σκορπίζονται γιὰ νὰ συγκεντρωθοῦν κατὰ γένη καὶ σχηματίζουν γραφικὰς ομάδας στοὺς λόφους καὶ στὴν κοιλάδα.

Τὸ Κινικλὴ εἶναι ἓνα χωριουδάκι μὲ εἴκοσι σπήτια ἀπὸ τὰ ὁποῖα τρία εἶναι χάνια καὶ τὸ ἓνα τζαμί ἐρειπωμένο. Μερικὰ δένδρα βρίσκονται ποῦ καὶ ποῦ γύρω ἀπ' αὐτὰ τὰ καλύβια. Μῆτε ἓνα δὲν ὑπάρχει ποῦ νὰ μὴν ἔχη στὴ στέγη του μιὰ φωλῆὰ πελαργῶν καὶ μιὰ κουκουβάγια ποῦ θρηνεῖ μέρα μεσημέρι ὅπως ἄλλοι κατὰ τὰ μεσάνυχτα (sic) στὰ δάση. Αὐτὸ προσθέτε, μιὰ νότα μελαγχολίας στὸ λασπουδιάρικο κι' ἐρειμωμένο αὐτὸ χωριουδάκι.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ἢ ἡμεῖς — Ἀπὸ Τσορλοῦ εἰς Ἰπταργκάς¹⁾.

ΑΘΗΝΩΝ

Ἡ Τσορλοῦ εἶναι γνωστὴ στὴν Τουρκίαν ἀπὸ τὴν νίκη τοῦ Σελὴμ υἱοῦ τοῦ Βαγιαζήτ, κατὰ τοῦ πατρὸς του καὶ ἀπὸ τὸν θάνατον τοῦ θηρίου αὐτοῦ ὀκτὼ χρόνια μετὰ τὴν ἀτυχίαν τῆς συνωμοσίας του εἰς τὸ ἴδιον ἀκριβῶς μέρος τῆς πατροκτονίας του.

Ἡ Τσορλοῦ ὑπερηφανεύεται περισσότερον ὥς γενέτειρα τοῦ περὶ φήμου Τσόρλουλου Ἀλῆ Πασᾶ²⁾ ὁ ὁποῖος, ἀπὸ ξυλοσχίστης ποῦ ἦτο, ὅταν ἔγινε Βεζίρης, ἐπρόσθεσε στὸ ὄνομά του καὶ τὸ ὄνομα τῆς πα-

1) Λουλέ Μπουργκάζ, σταθμὸς τοῦ σιδηροδρόμου Ἀδριανουπόλεως, πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ τῆς Ραιδεστοῦ.

2) Τσόρλουλου Ἀλῆ πασᾶς Μ. Βεζίρης Ἀχμέτ τοῦ Γου (1706—1710). Υἱὸς κατὰ τινὰς ἐνὸς γεωργοῦ, κατ' ἄλλους ἐνὸς μπαρμπέρη τῆς Τσορλοῦ. Ὁ ἴδιος πρὶν γίνῃ Μ. Βεζίρης ὑπῆρξε, ὅχι ξυλοσχίστης, ὅπως λέγει ὁ d'Hauterive, ἀλλὰ μαθητευόμενος ἀγᾶς στὴν ὑπηρεσία τοῦ Παλατιοῦ.

(Σ. Μ.) Οἱ ἀγᾶδες αὐτοὶ προωρισμένοι κατ' ἀρχὴν διὰ τὴν ἀτομικὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Σουλτάνου ἢ διὰ τὴν ἐσωτερικὴν διοίκησιν τοῦ παλατιοῦ, σιγὰ σιγὰ ἀνῆρχοντο εἰς διάφορα ἀξιώματα ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων γινόμενοι π. χ. ὑπασπισταὶ τοῦ Σουλτάνου (τσοκαδάρηδες) ὑπέρτατοι ἀρχηγοὶ τῆς στρατιωτικῆς καὶ πολιτικῆς διοικήσεως τῶν ἀνακτόρων (σιλιχδάρηδες) καὶ κατόπιν μεταπηδοῦντες ἐκ τῆς ἀτομικῆς ὑπηρεσίας τοῦ Σουλτάνου εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ κράτους, Μεγάλοι Βεζίροι κτλ.

τρίδος του ὅχι διὰ νὰ φανερώσῃ μὲ αὐτὸ ὅτι εἶναι κύριός της ¹⁾ ἀλλὰ μᾶλλον διὰ νὰ ὑπενθυμίῃ τὴν ταπεινὴν καταγωγὴν του.

Οἱ Τοῦρκοι, φρονιμώτεροι ἀπὸ μᾶς, ἐκτιμοῦν περισσότερο ἐκείνους ποὺ μὲ τὴν ἰδιοφυΐαν τῶν κατάρθωσαν νὰ γίνουν ἀνώτεροι τῆς τύχης τῶν.

Ὁ καιρὸς εἶναι λαμπρὸς, δυστυχῶς ὅμως ἔχομεν ἐμπρὸς μας πορείαν 10 ὥρων καὶ δὲν ὑπάρχει κανένα ἄλλο χωριὸ εἰς τὰς ὥραιάς αὐτάς καὶ μακρὰς πεδιάδας ἐκτὸς τοῦ Καριστεράν. Μερικὲς μάνδρες, κάμποσα γεφύρια, ποταμάκια καὶ λοφίσκοι διακόπτουν ποδὶ καὶ ποδὶ τὴν μονοτονίαν τοῦ τοπίου.

Μερικοὶ γήλοφοι ἐσχηματίσθησαν διὰ νὰ ὑπενθυμίζουσιν νίκας ποὺ ἐκέρδισαν οἱ Τοῦρκοι καὶ ἄλλοι χρησιμεύουν ὡς σημεῖα συγκεντρώσεως διὰ νὰ φαίνεται ἀπὸ μακρυὰ ἢ σημαῖα τοῦ Σουλτάνου. Ἐνας ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς γηλόφους εἶναι τοῦ Σουλτάν Μουράτ. Ἐκεῖ, κοντὰ στὸ Μπουργκάζ, εἶχε συναθροίσει τὸν στρατὸν του ὅταν ἐκίνησε γιὰ νὰ νικηθῇ ἀπὸ τὸν ἡγεμόνα τῶν Σέρβων ²⁾. Σήμερον εἶναι ὁ μοιραῖος τόπος ὅπου ὁ Μπιστανδζὶ μπάσης τῆς Ἀδριανουπόλεως ³⁾ κρεμᾷ τοὺς ληστὰς . . . Ἐδῶ . . . σάν ν' ἀκούω τοὺς φιλοσόφους μας νὰ διαμαρτύρῳνται . . . "Ἐ λοιπόν, γιατί δὲν βγαίνουν λιγάκι ἔξω ἀπὸ τὸν τόπον τῶν . . . Ἄν ὁ κ. Μπεκκαρίας ἐβλεπε τὴν κλεφτουριά αὐτῆς τῆς χώρας θὰ ἐδοκίμαζε ὀλιγώτερον οἶκτον διὰ τοὺς κακούργους ποὺ δολοφονοῦν τῶν ἀνθρώπων γιὰ ἓνα φλουρί.

Ἐδῶ οἱ πρόγονοι τῶν σκλάβων ποὺ πρόκειται νὰ διοικήσωμεν, ἐξώντωσαν τοὺς πατέρας μας διὰ λογαριασμὸν τῶν Ἑλλήνων, οἱ ὅποιοι ἀπὸ τότε ἐφρόντισαν νὰ μᾶς ἐκδικήσουν μὲ τὰ παθήματά των ⁴⁾. Ὅταν ὁ Βαλδουῖνος ἐξελέγη αὐτοκράτωρ τῆς Κων/πόλεως, οἱ Ἕλληνες ἐζήτησαν προστασίαν ἀπὸ τοὺς Βουλγάρους. Ἰωάννης ἡ

1) (Σ. Μ.) Οἱ Τοῦρκοι μὴ ἔχοντες οἰκογενειακὰ ἐπίθετα, διὰ νὰ διακρίνονται ἀπὸ τοὺς συνωνύμους τῶν, ἐγένοντο γνωστοὶ μὲ τὸ ὄνομα τῆς πατρίδος τῶν ἢ πολλὰκις μὲ τὰ φυσικὰ τῶν ἐλαττώματα: (Τοπάλ=κουτσός) Κιὸρ (στραβός) κτλ.

2) (Σ. Μ.) Ἡ μάχη τοῦ Κοσσυφοπεδίου.

3) Μπιστανδζὶ μπάσης δηλ. ἀρχηγὸς τῶν κηπουρῶν ἦτο ἓνα εἶδος ἀστυνομίας, ἔχων ὑπὸ τὰς διαταγὰς του, ὡς ἐκτελεστικὰ ὄργανα τῆς ἐξουσίας του, τοὺς χασεκῆδες, περὶ τῶν ὁποίων ὁ συγγραφεὺς ὁμιλεῖ κατωτέρω. (Σ. Μ.)

4) (Σ. Μ.) Ἡ φράσις, ὅπως διατυπῶται εἰς τὸ κείμενον, εἶναι διφορούμενη, πάντως ἀπὸ ὅσα λέγει παρακάτω ὁ συγγραφεὺς, αὐτὴ εἶναι ἡ ἔννοιά της,

Ἰωαννίκιος ¹⁾ ὁ Βασιλεὺς τῶν Βουλγάρων ἐφώναξε τοὺς Κομάνους, ἀγρίους ποὺ ζοῦσαν ὑπὸ σκηνάς, φοροῦσαν δέρματα ζώων καὶ ἦταν ὀπλισμένοι μὲ τόξα καὶ μὲ λόγχας. Ἐσφαζαν καὶ ἔφευγαν ὅπως οἱ Τατάροι τῶν ἡμερῶν μας. Οἱ Βάρβαροι αὐτοὶ ἔτρεξαν ἀπὸ τὴν Μολδαβίαν, τὴν Βλαχίαν καὶ τὴν Βεσσαραβίαν, ἐπετέθησαν ἐναντίον τῶν ἐφοδιοπομπῶν καὶ τῶν ἀποσπασμάτων τοῦ στρατοῦ τῶν Λατίνων ποὺ ἐπρόκειτο νὰ πολιορκήσῃ τὴν Ἀδριανούπολιν, ἔπειτα, ὑποκρινόμενοι ὅτι φεύγουν πανικόβλητοι, παρέσυραν τοὺς ἀνυπόπτους ἐχθροὺς τῶν εἰς τὴν πεδιάδα, ὅπου τοὺς κατέσφαξαν. Ἐκεῖ ἐφονεύθη καὶ ὁ κόμης de Blois. Ὁ αὐτοκράτωρ ἔπεσε αἰχμάλωτος εἰς χεῖρας τοῦ Βουλγάρου ἡγεμόνος, ὁ ὁποῖος τοῦ ἔδωκε τὸν οἰκτρότερον θάνατον. Ὁ Δόγης τῆς Βενετίας διέφυγε μὲ τὸν στρατὸν τοῦ ἀφίνοντας τὴν χώραν εἰς τοὺς νικητὰς, ἐπίσης ληστὰι ὅπως καὶ οἱ σταυροφόροι, ἀλλὰ πάντως ἐπιτηδειότερους ἀπὸ αὐτοὺς στὴν τέχνη τῆς ληστείας.

Ὁ Βεζίρης Κιοπρουλῆς ²⁾ ποὺ κληρονόμησε ἀπὸ τὸν πατέρα του τὸ ἀξίωμα τοῦ Μ. Βεζίρη καὶ τὸ κράτησε 15 χρόνια, πέθανε στὴ Τσορλοῦ ³⁾. Ὑπῆρξεν ὁ μεγαλύτερος πολιτικός τῆς Τουρκίας ⁴⁾ καὶ ὁ μόνος Βεζίρης ποὺ ἔμεινε διαρκῶς στὴν ἐξουσία. Εἶχε κυριεύσει τὴν Κρήτην καὶ διοίκησε μὲ ἐπιτυχίαν τὸν Τουρκικὸν στρατὸν ἐναντίον τῶν Γερμανῶν καὶ τῶν Πολωνῶν. Πρὶν ἀποθάναι εἶχε ὑπογράψῃ τὴν συνθήκην ποὺ ἔδιδε στοὺς Τούρκους τὴν Ποδαλία ⁵⁾.

1) Ὁ Ρουμᾶνος ἐκ Μακεδονίας, ὁ ὁποῖος ἱδρυσε διὰ τῆς ἐνώσεως τῶν πέραν τοῦ Δουνάβεως Ρουμάνων καὶ τῶν Βουλγάρων τὸ δεύτερον Βλαχο-Βουλγαρικὸν βασίλειον. Εὐρίσκετο εἰς στενάς σχέσεις μὲ τὸν πᾶπαν Ἰννοκέντιον Γ', ὁ ὁποῖος τοῦ ἔστειλε καὶ ἓνα Λεγάτον διὰ νὰ τὸν στέψῃ Βασιλεῖα τῶν Βουλγάρων καὶ τῶν Βλάχων προσπαθῶν νὰ τὸν προσελκύσῃ εἰς τὴν λατινικὴν ἐκκλησίαν καὶ ἐνθυμίζων εἰς αὐτὸν τὴν Ρωμαϊκὴν καταγωγὴν του.

(Σ. Μ.) Πρόκειται περὶ τοῦ Κατογιάννη, κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς, Σκυλοῦ-ωάννου ποὺ ἤθελε, κατὰ τὸν Ἀκροπολίτην, νὰ ὀνομάζεται Ρωμαιοκτόνος. Ἡ παραπάνω σημείωσις τοῦ σχολιαστοῦ τοῦ d'Hauterive, γνωστοῦ Ρουμανοφίλου, ποὺ δὲν χάνει εὐκαιρίαν νὰ κολακεύῃ τὰς φαντασιοπληξίας τῶν Ρουμάνων, ἀπηχεῖ ἀκριβῶς ἓνα ἀπὸ τὰ τεχνάσματα τῆς Δυτικῆς ἐκκλησίας διὰ τὴν παραπλάνησιν τῶν Βαλκανικῶν.

2) Ἀχμέτ Κιοπρουλῆ, ὁ δεύτερος Μ. Βεζίρης ποὺ φέρει αὐτὸ τὸ ὄνομα.

3) Ὁ d'Hauterive κάμνει ἐδῶ ἓνα μικρὸ λάθος. Ὁ Ἀχμέτ Κιοπρουλῆ δὲν ἀπέθανε στὴ Τσορλοῦ ἀλλὰ σ' ἓνα μικρὸ τσιφλίκι κοντὰ στὸ Λουλέ-Μπουργκάζ.

4) Μετὰ τὸν Σοκολλή. Ἴδε παραλληλισμὸν τῶν δύο, Χάμμερ XI 434.

5) 27 8)βρίου 1676.

7η ἡμέρα.— Ἀπὸ Μπουργκάζ εἰς Κιρκιλισσέ (Σαράντα Ἑκκλησίες).

Ἀναχωροῦμε μὲ θαυμάσιον καιρὸν καὶ ἐπιβλητικὴ μεγαλοπρέπεια. Οἱ κυρίες τοῦ τόπου, ὅλες ἐπὶ ποδὸς ἀπὸ τὰ ξημερώματα, ἐσχημάτιζαν μικρὰς ὁμάδας μπροστὰ στὶς πόρτες τῶν σπητιῶν. Ἄν κρίνη κανεῖς ἀπὸ τὸ πλῆθος τοῦ ὠραίου φύλου, ὁ πληθυσμὸς τῆς πολιτείας αὐτῆς θὰ εἶναι σημαντικός. Ὁ φερεδζές ποῦ τὶς σκεπάζει καὶ ὁ ἄβολος ἐπίδεσμος ποῦ τὶς φιμώνει δὲν ἱκανοποιεῖ τοὺς περιέργους, μαντεύει ὅμως κανεῖς ἀπὸ τὸ βάδισμα καὶ τὴν κορμοστασιὰ τὰ χαρακτηριστικὰ ἐκείνων ποῦ εἶναι ἔμμορφες. Πουθενὰ δὲν εἶδα τόσα πολλὰ ὠραῖα μάτια καὶ χαριτωμένα κεφάλια. Μερικὲς κρατοῦν τὰ παιδιά τῶν ἀπὸ τὸ χέρι, τὰ ὠραιότερα παιδάκια τοῦ κόσμου.

Δὲν φαίνονται καὶ πολὺ νὰ μᾶς φοβοῦνται, τούναντίον μερικὲς φανερώνουν ἀπέναντί μας ἄρκετὰ ζωηρὰν περιέργειαν. Γι' αὐτό, ἓνας Τοῦρκος ξενὸς καὶ περαστικός σὰν κ' ἐμᾶς, ἀγριεύει, γυρνᾷ ἐπίτηδες ἀπὸ τὸν δρόμο του, τὶς πλησιάζει καὶ τὶς ἐπιπλήττει ἐξοργισμένος. Φεύγουν ἀμέσως σὰν κοπάδι πουλιῶν, ἐπανέρχονται ὅμως ἀμέσως κατόπιν μὲ τὰ ἴχνη τοῦ τρόμου καὶ γελοῦν ἀναμεταξύ τῶν μὲ πολλὴν χάριν.

Τὸ Μπουργκάζ εἶναι ἀξιοσημείωτον γιὰ τὴν εὐχάριστη τοποθεσία του, γιὰ τὰ καλλιεργημένα τοῦ περιγῶρα καὶ γιὰ τὴν ἔμμορφαν ὅσο ἡ γριῶν περιβλέπτων οἰκοδομῶν του ποῦ τὶς χρεώσται στὸν Μεχμέτ πασᾶ 1), Μ. Βεζίρην ἐπὶ Σουλεῦμάν τοῦ Μεγαλοπρεποῦς· τὸ τσαρσί του δὲν εἶναι μεγάλο, ἀλλ' ἐπὶ πλούσιο. Τσιμπούκια, καλαμάρια, φυλδζάνια καὶ ἄλλα μικροπράγματα αὐτοῦ τοῦ εἵδους, ἐπιχρυσωμένα μὲ γοῦστο τοῦ δίδει μία λάμψιν ποῦ τὴν τονίζει ἀκόμη περισσότερον ἢ γραφικὴ φυσιογνωμία τῶν Τούρκων ποῦ καπνίζουντας ἐπάνω στὸ μπάγκο τους μὲ ἀδιατάρακτη σοβαρότητα, μῆτε κἂν προσέχουν στοὺς ταξειδιῶτες ποῦ περνοῦν καὶ τοὺς κυττάζουν μὲ περιέργεια.

Ἀπὸ τὸ Μπουργκάζ στὶς 40 Ἑκκλησίες ὁκτῶ ἀτελείωτες ὥρες εὐτυχῶς ἀπὸ ἓνα δρόμο εὐκόλο καὶ ἴσιο. Εὐχάριστοι κάμποι, λόφοι καλλιεργημένοι, ἓνα τοπεῖον ἀνώμαλο, καλοδιηρημένο στὴν ποικιλία του, γεμάτο ζωὴν, ἐλαφρώνει τὸ βάρος αὐτῆς τῆς ἐρημίας. Περιμένεις ἀπὸ στιγμή σὲ στιγμή νὰ συναντήσης ἓνα χωριὸ καὶ μόνον

1) Ἐπὶ Σουλτάν Σουλεῦμάν ὑπῆρξαν δύο Μ. Βεζίραι μ' αὐτὸ τὸ ὄνομα. Ὁ Μεχμέτ Πιρί πασᾶς ποῦ ἐπαύθη στὰ 1523 καὶ ὁ Μεχμέτ Σοκολλής, ὁ μεγαλύτερος πολιτικός τῆς Τουρκίας ποῦ ἐδολοφονήθη στὰ 1579.

σὲ δύο λευγῶν ἀπόστασι ἀπὸ τις 40 Ἑκκλησίαις βρίσκεται τὸ Ἀλῆ μπέη τὸ ἀθλιέστερο χωριουδάκι τῆς Ρούμελης. Ὁ Μποστανδζή μπαςῆς μᾶς ἐφίλειψε σήμερον μὲ τὸ θέαμα ἑνὸς Ἀράπη ποῦ εἶχαν προσφάτως κρεμάσει. Ἦτον ὁ ἀρχηγὸς μιᾶς συμμορίας ληστῶν ποῦ ἦτο ὁ τρόμος τῶν ταξειδιωτῶν καὶ ἡ μάστιξ τῆς ἐπαρχίας.

Ἐδῶ δὲν ὑπάρχουν παρὰ δύο καλὰ ἐπαγγέλματα. Τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ληστοῦ καὶ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ χασεκῆ. Καὶ τὰ δύο ἐξασκοῦνται εἰς βάρος τοῦ δημοσίου.

Μία σπεῖρα κακούργων ἐγκαθίσταται κατ' ἀρχὰς σ' ἓνα κατάλληλο μέρος. Ἀμέσως διατάσσονται τὰ πέριξ χωριά νὰ τοὺς φέρουν φυσίγγια καὶ τρόφιμα μὲ τὴν ἀπειλὴν ὅτι ἂν δὲν ἐκτελέσουν τὴν προσταγὴν θά καοῦν τὰ σπίτια των καὶ τὰ σπαρτά των. Εἰς τὸ μετὰ, ὁ μποσιανδζή μπαςῆς, ἐγκαίρως πληροφορημένος, ἀποστέλλει ἓνα λόχον χασεκῆδων. Ὁ ἀρχηγὸς τοῦ λόχου φεύγει μπροστά. Μαζεύει πληροφορίες γιὰ τὴν διεύθυνσι ποῦ πῆραν οἱ λησταί, προσποιοῦμενος ὅτι τοὺς καταδιώκει, ἐρευνᾷ ὅλα τὰ χωριουδάκια ποῦ συναντᾷ στὸ δρόμο του, μπαίνει σ' ὅλα τὰ σπῆτια μὲ τὴν πρόφασιν νὰ κάμῃ ἐρευνα, ἐνσπείρει τὸν τρόμον στοὺς κατοίκους σὰν νὰ ἦσαν λησταποδόχοι, ἰδίως στοὺς πλοῦσιους ποῦ συλλαμβάνει καὶ ἀπολύει ἀφοῦ τοὺς χαρατζῶσει, καὶ τηγαίνει κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀπὸ χωριὸ σὲ χωριὸ χρηματιζόμενος ἐνῶ, ἀφ' ἑτέρου, οἱ λησταὶ δολοφονοῦν αὐτὸ δὲν εἶναι ὅλο. Γιὰ νὰ εἶναι ἐν τάξει πρέπει νὰ βρεθῇ ἓνας δύστηνος γιὰ τὴν κρεμάλα.

Ὁ χασεκῆς, φορτωμένος ἀπὸ λάφυρα τηγαίνει στὴ Ροδόπη ἢ στὸ Μπαλκάνι γιὰ νὰ βρῇ κανένα τσομπάνη, εἰς ἡμιαγρίαν κατὰστασιν, μόλις ἔχοντα φυσιογνωμίαν ἀνθρώπινη καὶ ἀνίκανο νὰ ἐκφρασθῇ ὅπωςδῆποτε. Τὸν δένουν, τὸν ὀδηγοῦν στὸ μποστανδζή καὶ μὲ μόνον πειστήριον τὴν ἐλεεινὴ του ἐμφάνισιν, τὸν καταδικάζουν εἰς θάνατον. Ὁ Βούλγαρος πάει στὴν κρεμάλα καὶ ὁ ἀλγουαζίλ ἀμβέβεται.

Οἱ λησταὶ λεηλατοῦν, ὁ λαὸς στενάζει καὶ ὁ μποστανδζή μπαςῆς εἶναι εὐχαριστημένος γιατί ἀποδίδει τὴν δικαιοσύνην ἐν ὀνόματι τοῦ σουλτάνου ποῦ θὰ τὸν διορίσῃ πιθανῶς αὐριον πασᾶν ἢ Μ. Βεζίρην...

8η ἡμέρα.—Διαμονὴ στὶς 40 Ἑκκλησίαις.

Ὁ ἡγεμὼν μᾶς ἀφίνει σήμερον γιὰ νὰ προηγηθῇ τῆς συνοδείας του. Πρὶν φύγει φροντίζει νὰ χαράξῃ τὴν πορεία ποῦ θ' ἀκολουθήσωμε. Ἡμεῖς ὅμως δὲν θὰ ἀκολουθήσωμε τὰς ὑποδείξεις του. Γιὰ

νά κάμωμε καλύτερα. θά κάμωμεν χειρότερα, γιά νά φθάσωμεν ἐνωρίτερα, θά φθάσωμεν ἀργότερα. "Ἐτσι ἐκτελοῦνται συνηθῶς αἱ διαταγαί τῶν ἀπόντων ἰδίως ὅταν αὐτοί τύχει νά εἶναι ἡγεμόνες.

"Ἄλλως τε εἴμεθα ἡ α ὕ λ ἡ. "Ἐτσι ὀνομάζουν 3 ἢ 4 νέους ἀπὸ τοὺς ὁποίους οἱ περισσότεροι ἔχουν τὴν ἡλικίαν ἐκείνων πού μόλις ἀφίνουν τὰ θρανία τῶν σχολείων. Μᾶς ἔδωσαν δικαιώματα ζωῆς καὶ θανάτου δι' ὅσους αὐθαδιάσουν ἢ δὲν ὑπακούσουν εἰς τὰς διαταγὰς μας. Προπορεύονται οἱ οὐρὲς ἀλόγων καὶ οἱ σημαῖες, ἐμβλήματα ἐπιβλητικά τῆς Τουρκικῆς Κυριαρχίας καὶ μουσικὴ πού δὲν εἶναι καθόλου διασκεδαστικὴ ἐπειδὴ εἶναι ἐθνικὴ καὶ ἡ καλύτερὴ τῆς Αὐτοκρατορίας ¹⁾.

"Ἡ πόλις τῶν 40 Ἐκκλησιῶν εἶναι μεγαλύτερη ἀπὸ τὸ Λουλέ-Μπουργκάζ. Πέντε ἢ ἕξι μιναρέδες κ' ἓνα τσαρσί ὅπου δὲν βρίσκεις νά ξεδεύσης παραπάνω ἀπὸ δύο φλουριά εἶναι τὰ μόνα ἀξιοπαρατήρητα πού μένουν στὴ μνήμη.

"Ἡ Χριστιανικὴ συνοικία εἶναι πέραν τῆς πόλεως, ἀπομονωμένη καὶ κάτι χειρότερη ἀπὸ τὴν Τουρκικὴν.

Τὸ οἶκημα τὸ προωρισμένον γιὰ τὸν ἡγεμόνα δὲν ἦταν τέτοιο πού νά τοῦ ἐμπνέη τὴν ἐπιθυμίαν νά παρατείνῃ τὴν ἐκεῖ διαμονήν του. Αὐτοὶ πού μᾶς φιλοξενοῦν ἔκαμαν ὅτι μποροῦσαν γιά νά κρύψουν τὴν φτώχεια τοῦ δικοῦ μας. Χρεωστῶ τὴν ἰδιαιτέρα αὐτὴν περιποίησιν στὴν ἰδίᾳ ἀπάτῃ πού ἔκαμε ὁ ἐπίσκοπός τῆς Σηλυβρίας ὅσον ἀφορᾷ τὸ ἄτομόν μου. "Οἱ αἱ Κονακτζήδες μας μὲ περνοῦν γιά ἱερωμένο. Ἀκούω πάντοτε τριγύρω μου νά ψιθυρίζουν παππᾶς καὶ ἀπόστολος καὶ γίνομαι παντοῦ ἀντικείμενον σεβασμοῦ καὶ χειροφλημάτων. "Ὅσον καὶ ἂν εἶμαι κοσμικὸς ἀξίζω ἴσως περισσότερον αὐτὰς τὰς ἐκδηλώσεις ἀπὸ τοὺς ἀμαθεῖς παππάδες αὐτοῦ τοῦ τόπου πού γνωρίζουν καλύτερα τίς γυναῖκες τῶν ἐνοριτῶν τῶν παρὰ τὸν Ἀπόστολόν των τὸν ὅποιον δὲν μποροῦν νά διαβάσουν.

"Ὅσον ἀφορᾷ τὸ κατάλυμα τῶν 40 Ἐκκλησιῶν ἡ εὐσέβεια τῶν ὀρθοδόξων τὸ μετεμόρφωσε σὲ παρεκκλησί. Εἶναι στρωμένο μὲ χίλια κουρέλια διαφόρων χρωμάτων. Μερικοὶ ἅγιοι ζωγραφισμένοι

1) Ἡ Ὑψηλὴ Πύλη ἐπιτρέπει εἰς τοὺς διακεκριμένους λειτουργοὺς τοῦ Κράτους νά μεταχειρίζονται τὰς ἐπιδείξεις αὐτὰς τῆς Τουρκικῆς Αὐλῆς. Ἡ συνοδεία αὕτη λέγεται Ταμπλουσοורה καὶ ἀποτελεῖται γι' αὐτοὺς πού ἔχουν τὸν βαθμὸ Βεζίρου ἀπὸ 9 ταμπούρλα, 9 πύφφερα, 7 τρομπέτες, 4 κύμβαλα (ζιλ) 3 οὐρὲς ἀλόγων (τούγ) τὴν σημαία (σανδζακ) καὶ δύο μπαίρικια=φοινικίδες (Σημείωσις τοῦ d'Hauterive).

ΤΑΞΕΙΔΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΘΡΑΚΗΝ¹⁾

Ἑρακλ.
ΑΘ.
Τ.ΙΣ 1941
ν 272
-385

25) Δημοσιεύομεν τὸ κατωτέρω ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ βιβλίον τοῦ κόμητος d'Hauterive τὸ ὁποῖον μᾶς παρεχώρησεν ὁ κ. Γ. Ἀρβανιτίδης κατὰ μετὰφρασιν ἣν εὐγενῶς ἀνέλαβεν ὁ κ. Βασ. Ἀριστόβουλος, τὸν ὁποῖον εὐχαριστοῦμεν θερμῶς ὥς καὶ τὸν κ. Ἀρβανιτίδην (Σ. Θ.)

Τὸ βιβλίον φέρει τὸν τίτλον: *Memoire sur l'état de la Moldavie en 1787 par le comte d'Hauterive, Membre libre de l'Academie des inscriptions et belles lettres, secrétaire du Prince de Moldavie Alexandre Mavrocordato (Firaris). Edition de l'Academie Roumaine, Bucarest 1902. 221, 286-301.*

Ὁ *Alexandre-Maurice Bisac de Lanautte*, κόμης d'Hauterive, ἐγεννήθη τὸ 1754 καὶ ἦτο τὸ δεύτερον ἀπὸ τῶν 13 τέκνα μιᾶς οἰκογενείας, ἥ ὁποία παρὰ τὴν εὐγενῆ καταγωγήν της οὐκ εἶχε μεγάλην περιουσίαν. Ἐκαμε τὰς σπουδὰς του εἰς τὴν σχολὴν τῶν Ὁρατοριανῶν, ὅπου καὶ ἐδίδαξε κατόπιν, χωρὶς ὅμως νὰ γίνῃ μέλος τῆς ἀδελφότητος, τοῦθ' ὅπερ ἐξηγεῖ τὸν τίτλον τοῦ ἀββᾶ τὸν ὁποῖον τοῦ ἀποδίδουν μερικοὶ ἐκ τῶν συγχρόνων του

Γνωρισθεὶς μὲ τὸν κόμητα *Chlorieul-Gauffier* ὁ ὁποῖος εἶχε διορισθῇ πρέσβυς τῆς Γαλλίας εἰς Κων/πολιν, προσελήφθη παρ' αὐτοῦ ἐπὶ τὴν ιδιότητα τοῦ «*Gentilhomme d'Ambassade*», ὅπως ἔλεγον τοὺς ἀκολουθοῦντας πρεσβειῶν, κατὰ 7/βριον τοῦ 1784. Κατὰ Φεβρουάριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους διορισθεὶς εἰς τὴν θέσιν τοῦ Γάλλου Γραμματέως τοῦ τότε ἡγεμόνος τῆς Μολδαβίας, Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου τοῦ ἐπιλεγόμενου «*Φυγάδος*» (διότι ἔφυγεν εἰς Ρωσσίαν) ἀνεχώρησε μετ' αὐτοῦ εἰς τὸ Ἰάσιον, ἔδραν τῆς ἡγεμονείας.

Καθ' ὁδὸν ἐκράτησεν ἡμερολόγιον τοῦ ταξειδίου του, δημοσιενθὲν ἐπὶ τοῦ γνωστοῦ Ρουμανοφίλου *Ubicini*. Τοῦ ἡμερολογίου τούτου δημοσι-

1) Ὁρα σελ. 65—82 παρ. τόμου.

εὔομεν ἐν μεταφράσει τὸ κάτωθι ἀπόσπασμα τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐκ Θράκης διάβασίν του.

Λέον νὰ σημειώσωμεν ἐδῶ ὅτι ὁ κόμης d' *Hauterive*, ὅσον καὶ ἂν τολμᾷ κάποτε, συμμορφούμενος πρὸς τὴν μόδαν τῆς ἐποχῆς του, νὰ ὁμιλῇ μὲ κάποιαν ἐλευθερίαν περὶ τοῦ κλήρου ἐν γένει, κατὰ βάθος εἶναι φανατικὸς καθολικὸς, περιφρονεῖ τοὺς ὀρθοδόξους καὶ παρ' ὅλον ὅτι τοῦ εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ θαυμάσῃ τοὺς διακεκριμένους Ἑλληνας τοὺς ὁποῖους ἐγνώρισε, δὲν ἀφίνει εὐκαιρίαν νὰ μὴ τοὺς διασύρῃ.

1η ἡμέρα — Ἀπὸ τὸ Πέραν εἰς Ἀϊβάζκιοϊ¹⁾ ὥραι 2.

Ὅταν ἓνας γραμματεὺς τοῦ ἡγεμόνος τῆς Μολδαβίας ἀναχωρεῖ ἀπὸ τὸ Πέραν, φανταζόμενος ὅτι ἔμπορεῖ νὰ ταξιδεύσῃ στὴν Εὐρώπῃ ὅπως ταξιδεύει στὴν Γαλλία, ἰδοὺ ἡ πρώτη περιπέτεια τοῦ ταξιδιοῦ του.

Τὸ βράδυ, βρίσκεται μόνος σ' ἓνα τόπον ἀγνωστον, ἀνίκανος νὰ προσανατολισθῇ, σ' ἓνα χωρὶς ποὺ ἀντιχεῖ ἀπὸ τὴν ὀχλοβοή τετρακοσίων ἀλόγων, ἑκατὸν κάρρων, τριακοσίων προσώπων, ποὺ δὲν γνωρίζουν μὴτε τὴν γλῶσσαν τοῦ, μὴτε τὴν φύσιν τοῦ, μὴτε τὴν στενοχώριάν του. Ζητεῖ ἓνα ἄλλο, ζητεῖ ἓνα ἄλλο, ἓνα κατάλυμα, ἓνα κρεβάτι, ζητεῖ ψωμί, ζητεῖ τὸν ἡγεμόνα . . .

Ὁ ἡγεμὼν, ἀπορροφημένος τὴν στιγμήν ἐκείνην μὲ τὴν πολυπληθῆ συνοδείαν του, μὲ τὸ μακρυνὸν τοῦ ταξιδι, μὲ τὴν μεγάλην ἐπαρχίαν ποὺ καλεῖται νὰ διοικήσῃ, ποὺ νὰ σκεφθῇ καὶ τὰς ἐπιτακτικὰς ἀνάγκας τῶν ἀτόμων ποὺ τὸν συνοδεύουν.

Ὁ ἡγεμὼν εἶναι ἀόρατος καὶ ὁ γραμματεὺς του . . . ἀπελπισμένος. Ἀποτείνεται παντοῦ, χτυπᾷ κάθε πόρτα, ἐξαντλεῖται εἰς ἀναζητήσιν τῶν ἀρμοδίων, εἰς ἐρωτήσεις ποὺ φαίνονται γελοῖαι σ' ἐκείνους ποὺ δὲν καταλαβαίνουν. Ἐπὶ τέλους . . . ἓνας ἀπὸ τοὺς χιλίους ποὺ παραζαλίζει μὲ τὰ παρακάλια του, τὸν λυπεῖται καὶ τὸν ὁδηγεῖ σ' ἓνα κατάλυμα ποὺ φέρει τὴν πινακίδα «Τοῦ σινιὸρ σεκρετάριου».

Κολυμβᾷ σὲ μιὰ λίμνη λάσπης γιὰ νὰ φθάσῃ μπροστὰ σὲ μιὰ σκάλα σαράβαλο . . . Ἀναρριχᾶται, σπάνει τὸ κεφάλι του στὴν πόρτα καὶ εἰσέρχεται . . . Ἐνα χαμηλοτάβανο δωμάτιο μὲ διπλὸ πάτωμα, τὸ ὁποῖον θὰ μποροῦσε περίφημα νὰ γίνῃ μονὸ ἂν ἤθελε συμπληρῶσθαι κανεὶς τὰ χᾶσματα τοῦ πρώτου μὲ τὰ κομμάτια τοῦ δευτέ-

1) Χωριουδάκι μὲ 15—20 σπήτια εἰς ἀπόστασιν 5—6 χιλιομέτρων ἀπὸ τὰ τείχη τῆς Πόλης.

ρου . . . Παράθυρα χωρίς τζάμια καὶ σχεδὸν χωρίς παραθυρόφυλλα . . . Μήτε μιὰ καρέκλα . . . μήτε τραπέζι . . . μήτε κρεβάτι . . . Μέσα ψυχὴ γεννητὴ . . . μόνον ἓνας νυκτερινὸς σκοῦφος κ' ἓνας ὑπηρέτης ἀμίλητος . . . Τὰ πρῶτα βήματα ἑνὸς διπλωματικοῦ σταδίου . . . Ἡ πρώτη γλύκα τῶν ἀπολαύσεων μιᾶς Ἀσιατικῆς αὐλῆς . . . Ὁ σιניὸρ σεκρετάριος διαλέγει τὴν καλύτερη σανίδα τοῦ δωματίου, ξαπλώνεται, ἓνα κομμάτι ψωμί καὶ τυρὶ τοῦ πέφτει ἀπὸ τὸν οὐρανό, τρώγει, πίνει, κοιμᾶται καὶ ξυπνᾷ σὰν τοὺς ἄλλους . . .

Ἴδου πῶς περνᾷ κανεὶς τὴν πρώτη του νύκτα εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἡγεμόνων . . . Ἄλλως τε πολλοὶ περνοῦν χειρότερα τὴν τελευταίαν !!!

2α ἡμέρα.—Ἀτβάζκιοῦ στὸ Μεγάλο Γεφύρι¹⁾.

«. . . Κύριε, ἔρχομαι ἰδιαίτερώς ἀπεσταλμένος παρὰ τοῦ ἡγεμόνου μου ἵνα εἰπῶ εἰς τὴν Ὑμετέραν Εὐγένειαν πόσον ἡ Α. Ὑψηλότης ἐλυπήθη διότι χθὲς σὰς ἐλησμόνησάν.

Ὅθεν ἡ Α. Ὑψηλότης μοὶ ἀνέθεσε τὸ καθήκον νὰ φροντίζω ἀποκλειστικῶς τὰ τοῦ ταξειδίου σας ἀπαλάσσω με πάσης βλάβης ὑπηρεσίας. Θὰ θεωρήσω μεγάλην τιμὴν μοῦ καὶ θὰ αἰσθανθῶ μεγάλην εὐχαρίστησιν ἂν αἱ ὑπηρεσίαι μοῦ τυχουν τῆς εὐμενοῦς ὑμῶν ἐκτιμήσεως».

Εἶναι ὁ ἄρχων Βατάκης²⁾ ποὺ μιᾶς τὰ λέγει αὐτὰ Ἰταλιστί, ὁ ἀρχηγὸς τῶν σωματοφυλάκων καὶ σηματοφόρων τῆς Α. Ὑψηλότητος. Ἐχει συμπαθητικὴν ἐμφάνισιν καὶ τοὺς ἄβροῦς τρόπους τῆς ἐκλεκτῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας. Εἶναι ὁ ἄνθρωπος τοῦ ἡγεμόνου ὁ ὀλιγώτερον ξένος πρὸς τὰς συνηθείας μας καὶ νομίζω ὅτι εἶναι ὁ μόνος ποὺ θὰ μπορῶ νὰ συνεννοοῦμαι μαζί του.

Ἡ σκηνὴ λοιπὸν θ' ἀλλάξῃ καὶ θ' ἀλλάξῃ στὸ καλύτερο, γιατί εἶναι ἀδύνατο ν' ἀλλάξῃ στὸ χειρότερο.

Ὁ ἡγεμὼν εἰς τὴν εὐνοίαν του αὐτὴν προσθέτει καὶ ὅλα τὰ ἄλλα χαρίσματα τοῦ χαρακτηῖρος καὶ τῆς ἀνατροφῆς του.

Εὐρίσκω ἓνα ὠραῖο ἄλογο, ἀγοράζω ἓνα σάλι καὶ ὑποδήματα ἄλλα Τοῦρκικα. Τὸ βράδυ θὰ παραγγείλω μιὰ γοῦνα στῇ Σηλυβριά . .

1) Μπουγιούκ Τσεκμετζέ, ἴδε κατωτέρω.

2) Πρόκειται πιθανώτατα περὶ τοῦ Βατάβα, ἀνωτέρου ὑπαλλήλου τοῦ ἡγεμονικοῦ οἴκου ὁ ὅποιος ἀκολουθοῦσε τὸν ἡγεμόνα φέρων τὴν σημαίαν τῶν ἡγεμόνων τῆς Βλαχομολδαβίας. Ἴδε Th. Blancard. Les Mavroyeni σελ. 145 (Σ. Μ.)

Ὁ μηχανοδάρης ¹⁾ μου ἔχει τὴν καλωσύνην νὰ μοιρασθῇ μαζί μου τὰς κλινοσκευὰς ποὺ εἰς τὸν ἀφιλόξενον αὐτὸν τόπον κάθε ταξιδιώτης εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ σύρῃ μαζί του. Ἐτσι ὁ ὕπνος τῆς δευτέρας αὐτῆς νυκτός εἶναι ὀλιγώτερον διαφορετικός ἀπὸ τὸν γλυκὺν καὶ τόσον εὐχάριστον ὕπνον τῶν νυκτῶν ποὺ περνοῦσα στὸ Πέραν . . . δὲν λέγω τῶν ἡμερῶν . . . Θὰ περάσῃ πολὺς χρόνος ἕως δτου εὕρω κἄτι ἀνάλογο μὲ αὐτὲς ποὺ ἀπελάμβανα στὸν εὐτυχισμένο ἐκεῖνο τόπο . . . Ἀρκεῖ τόσο γιὰ νὰ πῶ σὲ τί παλάτι καὶ σὲ ποιὸν πρέσβυ κοντὰ ζοῦσα . . . ²⁾

3η ἡμέρα.—Ἀπὸ τὸν Μεγ. Τσεκμεδζέε στὴ Σηλυβρία.

Σηκωνόμεθα τὰ ξημερώματα καὶ ἀναχωροῦμεν ἀκολουθοῦντες ἓνα δρόμον παράλληλον πρὸς τὴν θάλασσαν. Γευματίζομεν στὸ Κινικλή ³⁾ μ' ἓνα ἄθλιο ψωμί, μὲ αὐγά καὶ ἀπαίσια τηγανητὰ ψάρια . . . Ὅλοι μαζί τρώγουν ἀπὸ τὸ ἴδιο πιάτο καὶ βουτοῦν τὰ δάκτυλά των Δὲν ὑπάρχει μήτε πετσέτα, μήτε μπουκάλα, μήτε τραπέζι . . . Κατεβάζουν τὸ κρασί ὀχι μέχρι . . . ἀλλὰ μετὰ τῆς τραγός καὶ πίνουν τὸν καφέ μὲ τὸ κατακάθι τοῦ εἰσπνεύσαντος συγχρόνως τὸν καπνὸ 100 τζιμπουκιῶν ποὺ ἀνάβουν ἄνευ διακοπῆς . . . Καὶ ἐπειδὴ εἶμαι ὁ μόνος ποὺ παραξενεύεται μὲ αὐτά, προσπαθῶ νὰ κρύψω τὴν ἐντύπωσίν μου ποὺ προξενοῦν.

Δὲν γνωρίζω ποιὸς Μέγας Βεζίρης ἐκτίσῃ τὸ ὠραῖο αὐτὸ χάνι ποὺ μπορεῖ νὰ περιλάβῃ στρατὸν ὀλοκληρὸν καὶ τὰ λουτρά αὐτὰ ποὺ θὰ στόλιζαν μιὰ πολιτεία . . . Δὲν γνωρίζω ποιὸς Ἕλλην αὐτοκράτωρ ἐδολοφονήθη σ' αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ μέρος . . . Δὲν γνωρίζω γιατί οἱ Τοῦρκοι ὀνομάζουν Μεγάλο καὶ Μικρὸ Συρτάρι ⁴⁾ τὰ χωριά ποὺ

1) Σημαίνει τὸν ξεναγόν.

2) Ἡ Γαλλικὴ πρεσβεΐα εἶχε τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἐκτός τοῦ πολυπληθοῦς προσωπικοῦ τῆς καὶ πολλοὺς διακεκριμένους ξένους, σοφοὺς, φιλόλογους καὶ καλλιτέχνας, ὅπως τὸν Le Chevalier, συγγραφέα τοῦ ταξιδίου στὴν Τρωάδα, τὸν ποιητὴν Delille εἰς τὸν ὁποῖον συνέβη καὶ ἓνα νόστιμον ἐπεισόδιον ποὺ διηγεῖται εἰς ἄλλο τοῦ ἔργου ὁ Hauterive, τὸν σχεδιαστήν Cars, τὸν Fauvel καὶ ἄλλους οἱ ὁποῖοι ἔκαμναν τὴν ζωὴ εὐχάριστη στὸ παλάτι τῆς πρεσβεΐας.

3) Θὰ πρόκειται περὶ λανθασμένης ἀναγραφῆς καθότι τὸ Κινικλή εὐρίσκεται μετὰ τὴν Σηλυβρίαν καὶ Τσόρλου (Σ. Μ.)

4) Μπουγιούκ Τσεκμεδζέ καὶ Κιουτσοῦκ Τσεκμεδζέ. Τὸ τελευταῖο αὐτὸ χωριὸ ποὺ ἀπέχει μόλις 20 χιλιόμετρα ἀπὸ τὴν Κων/πολιν εἶναι σταθμὸς τοῦ σιδηροδρόμου Κων/πόλεως-Ἀδριανουπόλεως.

ὀνομάζουμε Μεγάλο καὶ Μικρὸ Γεφύρι καὶ γιατί τὸ δεύτερο ¹⁾ αὐτὸ ἔχει δέκα τόξα περισσότερο ἀπὸ τὸ πρῶτο . . .

Μὰ νά . . . ἡ ἡγεμονίς ²⁾ περνᾷ . . ., μιά πριγκηπέσσα ὠραία σάν τὴν αὐγή . . . Τῆς προσφέρω κρασί, τὸ πίνει καὶ στερεῖται τὸ μισό τῆς κοτόπουλο ποὺ μοῦ προσφέρει καὶ τὸ καταβροχθίζω . . . Καὶ τώρα . . . εἶμαι πλέον Ἑλλην διὰ παντός . . . Τετέλεσται . . . Θὰ ἔδωκα ὅλα μου τὰ μαλλιά γιὰ νᾶχω λίγο μουστάκι καὶ τὸ ὠραιότερο μου καπέλλο γιὰ ἓνα κόκκινο φέσι ἢ ἓνα πράσινο καλπάκι . . .

4η ἡμέρα.—Διαμονὴ στὴ Σηλυβρία ³⁾).

Δὲν θὰ ἤξιζε τὸν κόπον νὰ σταματήσῃ κανεὶς στὴ Σηλυβρία. Ἡ κόπωσις ὅμως τῶν περασμένων ἡμερῶν καὶ ἡ ἀνάγκη νὰ χωρισθοῦμε ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους ποὺ ἤλθαν ὥς ἐκεῖ γιὰ ν' ἀναβάλουν τὴν στιγμὴν τοῦ ἀποχαιρετισμοῦ μᾶς ἐπιβάλλει νὰ μείνωμεν.

5000 Τοῦρκοι, 500 Ἑλλήνες καὶ 100 Ἑβραῖοι ⁴⁾ ἀποτελοῦν ὅλον τὸν πληθυσμὸν αὐτῆς τῆς πόλεως ποὺ εὐρίσκεται σὲ ὠραία τοποθεσία, εἶναι ὅμως κακοχτισμένη, ἔχει δρόμους ἀθλίους καὶ εἶναι κατὰ τὸ ἥμισυ περικυκλωμένη μ' ἓνα τείχος ἐρειπώμενο. Γοτθικῆς κατασκευῆς.

Δὲν θὰ εἶχα τίποτε νὰ σημειώσω στὸ ἡμερολόγιό μου ἂν αἱ Κυρίαί τῆς συνοδείας μας δὲν μᾶς ἔδιδαν ἓνα δείγμα τῆς θρησκευτικῆς εὐλαβείας τῶν Ἑλληνίδων. Ἠκολούθησα τὰς ἡγεμονίδας εἰς τὴν μητρόπολιν, ἀρχαίαν Βασιλικὴν ποὺ ἀνθηρίζει τελείως τὰς κατακόμβας τῆς πρώτης ἐποχῆς τοῦ Χριστιανισμοῦ. Φῶς εἰσέρχεται τόσον ὅσον χρειάζεται γιὰ ν' ἀντιληφθῇ κανεὶς ὅτι πρόκειται περὶ σπηλαίου ποὺ προχωρεῖ εἰς βάθος, χαμηλό, μὲ τοὺς τοίχους πνιγμένους στὴν καπνίλα καὶ ἱστορημένους μὲ εἰκόνας ποὺ φανερῶνουν τὴν ἔλλειψιν πάσης καλαισθησίας. Οἱ ἅγιοι ἔχουν γενειάδες, μύτες καὶ δάκτυλα ὑπερμέ-

1) Τὸ μήκος του εἶναι 2000 πόδια.

2) Ἡ πριγκήπισσα Ζεφύρα, κόρη τοῦ τέως ἡγεμόνος τῆς Βλαχίας Νικολάου Καραδζά, δεύτερη σύζυγος τοῦ Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου. Ἡ πρώτη του σύζυγος ἦτο μιά νέα κόρη ἀπὸ τὸ Στρασβοῦργο ἡ ὁποία εἶχεν ἀποθάνει ὀλίγον καιρὸν μετὰ τὸν γάμον της.

3) Σηλυβρία ἢ Σηλυμβρία τοῦ Στράβωνος, 6 ὥραι ἀπὸ τὸν Μπουγιούκ Τσεκμεδζέ.

4) Λανθασμένη πληροφορία· ἡ Σηλυβρία εἶχε περὶ τοὺς 2500 Ἑλλήνας καὶ ἄλλους τόσους Τοῦρκους. (Σ. Μ.)

τρως μακρῶς, αἱ δὲ ἄγιοι ἕνα χρῶμα ποῦ σίγουρα δὲν θὰ τοὺς πηγαινέαν ζοῦσαν ἀκόμα . . .

Κάθε εἰκόνα δέχεται τὸ προσκύνημα τοῦ κάθε πιστοῦ, αἱ πλέον διακεκριμένοι ἀπολαμβάνουν ἐκ περισσοῦ κ' ἕνα φίλημα . . . Ὁμολογῶ ὅτι ἡ νύφη τῆς πριγκηπίσσης Καραδζᾶ ¹⁾ κάμνει τοὺς θεατὰς νὰ λαχταροῦν νὰ ἦταν στὴν θέσι τῶν ἀγίων . . . Πρέπει νὰ προσθέσω ὅτι ἡ λιτανεία αὐτὴ δὲν γίνεται μὲ πολλὴ σοβαρότητα. Γελοῦν ἀναμεταξύ των μπροστὰ στὰς εἰκόνας ψιθυρίζουσαι συγχρόνως καὶ προσευχὲς εἰς τίς ὁποῖες δὲν προσέχουν περισσότερο ἀπὸ τοὺς ἀγίους εἰς τοὺς ὁποίους ἀπευθύνονται . . .

Οἱ παππάδες καὶ οἱ πιστοὶ ψάλλουν ἐν χορῷ τροπάρια μὲ τέτοιαν ταχύτητα ποῦ προϋποθέτει ὅτι δὲν σκέπτονται μήτε τοὺς στίχους μήτε τὴν μελωδίαν καὶ ὅλη αὐτὴ ἡ ἱστορία τελειώνει μὲ προσφοράς στοὺς παππάδες, λειτουργοὺς μιᾶς θρησκείας ποῦ ἐδῶ, ὅπως καὶ στὸν τόπο μας καὶ σ' ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου, ἀγαπᾷ τὸ χρήμα.

5η ἡμέρα. — Ἀπὸ Σηλεύβρια εἰς Τσορλοῦ ²⁾.

Εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ συμμετάσχω κανεὶς στὴ λύπη μιᾶς οἰκογενείας ποῦ τὰ μέλη της εἶναι ἠλωμένα μεταξὺ τῶν, προκειμένου ἀποχωρισθοῦν ἀπὸ τὸν εὐγενέστερον τῶν ἡγεμόνων ³⁾.

Οἱ ἀποχαιρετισμοὶ αὐτοὶ ἀνανέωσαν τὴν πικρίαν ποῦ αἰσθάνθηκα ἀποχωριζόμενος ἀπὸ τοὺς δικούς μου . . .

Ἡ ἀδελφὴ τοῦ ἡγεμόνος πηγαίνει νὰ ζητήσῃ παρηγορίαν κοντὰ στὸν ἐπίσκοπο τῆς περιφερείας. Ἡ εὐγνωμοσύνη καὶ ἡ περιέργεια μὲ

1) Ἦταν, λέγει παρακάτω ὁ d'Hauterive, μία κυρία μὲ πολὺ πνεῦμα καὶ ἐπεδείκνυε μεγάλην ἐλευθεροφροσύνην εἰς τὴν αὐλήν της. Ἄγνοω τὸ ὄνομα τῆς νύφης της. Ὅσον ἀφορᾷ τὸν σύζυγον τῆς τελευταίας, Ἰωάννην Καραδζᾶ γυναικάδελφον τοῦ ἡγεμόνος τῆς Μολδαβίας, ἦτο ἕνας νέος 20 ἐτῶν ποῦ ἔγινε Μ. Δραγουμάνος τῆς Ὑψηλῆς Πύλης στὰ 1808 καὶ ἀπέθανε μετὰ δύο μῆνας.

2) Τσορλοῦ ἢ Τσουρουλλὸς τῶν Βυζαντινῶν, σταθμὸς τοῦ σιδηροδρόμου Κων/πόλεως-Ἀδριανουπόλεως.

3) Ὁ ἀνταποκριτὴς τοῦ Journal Politique τοῦ 1782 ἐπαινεῖ τὴν πολυμάθειαν καὶ τοὺς τρόπους τοῦ Ἀλεξάνδρου Μαυρογορδάτου. Ἡ εὐγένεια τοῦ ἔφθανε μέχρι τοῦ σημείου νὰ ἀφίνη τοὺς ξένους νὰ ἐπισκέπτονται τὸ χαρέμι του.

(Σ. Μ. Τὴν τελευταίαν αὐτὴν λεπτομέρειαν ἀρύεται ὁ σχολιαστὴς τοῦ d'Hauterive ἀπὸ τὰ ἀπομνημονεύματα τοῦ περιφήμου Prince de Ligne, ὁ ὁποῖος συνέχεε τὴν αὐτὴν τῆς ἡγεμονίδος μὲ χαρέμι Ἀσιάτου μονάρχου !!)

ὁδηγοῦν ἐπίσης ἐκεῖ διὰ ν' ἀποχαιρετίσω τὴν πριγκήπισσα.

Ὁ ἱεράρχης ἔχει ἕνα εὐπρεπὲς οἶκημα, εἶναι κομψὸς καὶ ὥραϊος ἄνδρας. Ἐχει τὸ ὥραιότερο μουστάκι, τὴν πλέον περιποιημένη γενειάδα, τὴν πλέον ἀπαστράπτουσαν ὑγείαν καὶ φαίνεται ὅτι τὸν ἀπασχολεῖ τόσον ἡ γεῦσις τοῦ καφέ του καὶ ἡ κομψότης μὲ τὴν ὁποίαν τὸν ρουφᾷ ὅσον καὶ ἡ φροντίς του νὰ παρηγορήσῃ τὴν ἐπισκέπτριά του. Ἡ Α. Πανιερότης ἀπὸ τῆ γοῦνα μου καὶ τὸ καλπάκι μου μὲ πῆρε γιὰ παππᾶ! καὶ μὲ τιμᾶ μ' ἕνα ἐλαφρὸ κίνημα τῆς κεφαλῆς καὶ μ' ἕνα μειδίαμα γεμᾶτο ἀπὸ ἀγέρωχη μεγαλοπρέπεια. Ὅθεν συνάγω τὸ συμπέρασμα ὅτι εἰς ὅλας τὰς θρησκείας αἱ πριγκήπισσαι τσακίζονται διὰ νὰ περιποιηθοῦν τοὺς δεσποτάδες, οἱ ὅποιοι ὅμως δὲν ἀνταποδίδουν τὰ ἴσα εἰς τοὺς παππάδες!...

Ἀναχωροῦμεν λοιπὸν ἀπὸ τὴν Σηλυβρία ἢ Σηλυμβρία «πόλιν τοῦ Σήλυος», ἃν ὅπως τὸ θέλει ὁ Πορφυρογέννητος «βρία» σημαίνει πόλις καὶ ἃν ὑπῆρξε ποτὲ κάποιος Σήλυς ποῦ ἔκτιζε πόλεις. Δὲν εἶδα πούθεν τὰ ἐρείπια τοῦ μεγάλου τείχους¹⁾ ποῦ συνέδεε τὰς δύο θαλάσσας καὶ ποῦ τόσον ὀλίγον ἐπιδεικνύετο τοὺς Βαρβάρους τοῦ Νότου ἀπὸ τοὺς Βαρβάρους τοῦ Βορρά. Ὁ Δόκτωρ Μάκενζυ δὲν πιστεύω νὰ τὸ εἶδε πούθεν, θὰ το διαβάσῃ μόνο στὴν ἱστορίαν. Δὲν ἀποκλείεται ἐπίσης νὰ μὴν εἶδα ποτε ἐπειδὴ τὸ χιόνι θὰ εἶχε καλύψει τὰ ἴχνη του.

Τὸ ψῦχος εἶναι δριμύτατον, μόλις ὅμως τὸ αἰσθάνομαι χάρις στὴ ζεστή γοῦνα ποῦ μοῦ ἐχάρισεν ὁ ἡγεμὼν.

Ὁ ἀγαπητὸς μου μιχμανδάρης δὲν μὲ ἀφίνει οὔτε βῆμα. Ἡ προνοητικὴ του δραστηριότης προφθαίνει παντοῦ. Εἵμεθα βέβαια οἱ μόνοι, μὴδὲ τοῦ ἡγεμόνος ἐξαιρουμένου, ποῦ δὲν μᾶς λείπει ποτὲ ψωμί, πουλιά, καφές, τσάι, κρασί, σοκολάτα, σαλέπι κτλ. Αὐτὸ μὲ κάμνει ἐπιεικέστερον γιὰ τὰ Ἑλληνικὰ φαγητὰ ποῦ μᾶς ἔρχονται ἀπὸ τὴν κουζίνα τοῦ ἡγεμόνος καὶ ὑπομονητικώτερον γιὰ τὶς ἄλλες δυσκολίες τοῦ ταξειδιοῦ.

Ἀπὸ τὴν Σηλυβρία στὸ Κινικλὴ²⁾ πέντε ὥρων πορεία. Περνοῦμε ἀπὸ μικρὰ γεφύρια μεγάλου μήκους ἀλλὰ πολὺ καλοκτισμένα.

1) Εἶναι τὸ περίφημον τεῖχος τοῦ Ἀναστασίου τοῦ Β' ἀπὸ τὸ ὅποιον δὲν μένουν παρὰ μερικὲς πέτρες καὶ μερικὰ τοῦβλα.

2) Σινεκλὴ, σταθμὸς τῆς γραμμῆς Κων/πόλεως—Ἀδριανουπόλεως ἀπέχων 40 χιλιόμετρα ἀπὸ τὴν Τσορλοῦ. (Ὁ ἐκδότης συγχέει τὸ Κινικλὴ ἄλλοτε χωρίον καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας τοιφλίκιον, μακράν τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς, μὲ τὸ Σινεκλὴ (Σ. Μ.)

Τὰ γεφύρια αὐτοῦ τοῦ τόπου ἔχουν ὕψος ὁ ἕως 7 ποδῶν, κατασκευάζονται εὐκόλα, διὰ τοῦτο εἶναι καὶ πολυάριθμα.

Σπήτια δὲν φαίνονται πουθενά, κανέναν ἀγρός, καμμιὰ δενδροφυτεία, μία μόνον μάνδρα εἰς ἀπόστασιν μισῆς λεύγας καὶ 3 ἢ 4 ἄλλες στὴν εἴσοδο τοῦ χωριοῦ. Τὰ βουβάλια, τὰ ἄλογα, τὰ βῶδια, τὰ πρόβατα καὶ τὰ κατσίκια, ζοῦν ἐκεῖ ὅλα μαζὶ ἀνακατεμένα ἐν ἀγαστῇ συμπνοίᾳ. Ἄμα ὅμως βγοῦν ἀπὸ τῆς μάνδρας σκορπίζονται γιὰ νὰ συγκεντρωθοῦν κατὰ γένη καὶ σχηματίζουν γραφικὰς ομάδας στοὺς λόφους καὶ στὴν κοιλάδα.

Τὸ Κινικλὴ εἶναι ἓνα χωριουδάκι μὲ εἴκοσι σπήτια ἀπὸ τὰ ὁποῖα τρία εἶναι χάνια καὶ τὸ ἓνα τζαμί ἐρειπωμένο. Μερικὰ δένδρα βρίσκονται ποῦ καὶ ποῦ γύρω ἀπ' αὐτὰ τὰ καλύβια. Μῆτε ἓνα δὲν ὑπάρχει ποῦ νὰ μὴν ἔχη στὴ στέγη του μιὰ φωληὰ πελαργῶν καὶ μιὰ κουκουβάγια ποῦ θρηνεῖ μέρα μεσημέρι ὅπως ἄλλοι κατὰ τὰ μεσάνυχτα (sic) στὰ δάση. Αὐτὸ προσθετέον, μιὰ νότα μελαγχολίας στὸ λασπουδιάρικο κι' ἐρειπωμένο αὐτὸ χωριουδάκι.

6η ἡμέρα.— Ἀπὸ Τσορλου εἰς Μπουργκάζ¹⁾.

Ἡ Τσορλου εἶναι γνωστὴ στὴν Τουρκίαν ἀπὸ τὴν νίκη τοῦ Σελήμ υἱοῦ τοῦ Βαγιαζήτ, κατὰ τοῦ πατρὸς του καὶ ἀπὸ τὸν θάνατον τοῦ θηρίου αὐτοῦ ὀκτῶ χρόνια μετὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς συνωμοσίας του εἰς τὸ ἴδιον ἀκριβῶς μέρος τῆς πατροκτονίας του.

Ἡ Τσορλου ὑπερηφανεύεται περισσότερον ὥς γενέτειρα τοῦ περιφήμου Τσόρλουλου Ἀλῆ Πασᾶ²⁾ ὁ ὁποῖος, ἀπὸ ξυλοσχίστης ποῦ ἦτο, δταν ἔγινε Βεζίρης, ἐπρόσθεσε στὸ ὄνομά του καὶ τὸ ὄνομα τῆς πα-

1) Λουλέ Μπουργκάζ, σταθμὸς τοῦ σιδηροδρόμου Ἀδριανουπόλεως, πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ τῆς Ραιδεστοῦ.

2) Τσόρλουλου Ἀλῆ πασᾶς Μ. Βεζίρης Ἀχμέτ τοῦ Γου (1706—1710). Υἱὸς κατὰ τινὰς ἐνὸς γεωργοῦ, κατ' ἄλλους ἐνὸς μπαρμπέρη τῆς Τσορλου. Ὁ ἴδιος πρὶν γίνῃ Μ. Βεζίρης ὑπῆρξε, ὅχι ξυλοσχίστης, ὅπως λέγει ὁ d'Hauterive, ἀλλὰ μαθητευόμενος ἀγᾶς στὴν ὑπηρεσία τοῦ Παλατιοῦ.

(Σ. Μ.) Οἱ ἀγάδες αὐτοὶ προσωρισμένοι κατ' ἀρχὴν διὰ τὴν ἀτομικὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Σουλτάνου ἢ διὰ τὴν ἐσωτερικὴν διοίκησιν τοῦ παλατιοῦ, σιγὰ σιγὰ ἀνήρχοντο εἰς διάφορα ἀξιώματα ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων γινόμενοι π. χ. ὑπασπισταὶ τοῦ Σουλτάνου (τσοκαδάρηδες) ὑπέρτατοι ἀρχηγοὶ τῆς στρατιωτικῆς καὶ πολιτικῆς διοικήσεως τῶν ἀνακτόρων (σιλιχδάρηδες) καὶ κατόπιν μεταπηδοῦντες ἐκ τῆς ἀτομικῆς ὑπηρεσίας τοῦ Σουλτάνου εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ κράτους, Μεγάλοι Βεζίροι κτλ.

τρίδος του ὅχι διὰ νὰ φανερώσῃ μὲ αὐτὸ ὅτι εἶναι κύριός της ¹⁾ ἀλλὰ μᾶλλον διὰ νὰ ὑπενθυμίῃ τὴν ταπεινὴν καταγωγὴν του.

Οἱ Τοῦρκοι, φρονιμώτεροι ἀπὸ μᾶς, ἐκτιμοῦν περισσότερο ἐκείνους ποὺ μὲ τὴν ἰδιοφυΐαν των κατῴρθωσαν νὰ γίνουν ἀνώτεροι τῆς τύχης των.

Ὁ καιρὸς εἶναι λαμπρὸς, δυστυχῶς ὅμως ἔχομεν ἐμπρὸς μας πορεῖαν 10 ὥρων καὶ δὲν ὑπάρχει κανένα ἄλλο χωριὸ εἰς τὰς ὠραίας αὐτάς καὶ μακρὰς πεδιάδας ἐκτὸς τοῦ Καριστεράν. Μερικὲς μάνδρες, κάμποσα γεφύρια, ποταμάκια καὶ λοφίσκοι διακόπτουν ποῦ καὶ ποῦ τὴν μονοτονίαν τοῦ τοπίου.

Μερικοὶ γήλοφοι ἐσχηματίσθησαν διὰ νὰ ὑπενθυμίζουν νίκας ποὺ ἐκέρδισαν οἱ Τοῦρκοι καὶ ἄλλοι χρησιμεύουν ὡς σημεῖα συγκεντρώσεως διὰ νὰ φαίνεται ἀπὸ μακριὰ ἡ σημαία τοῦ Σουλτάνου. "Ενας ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς γηλόφους εἶναι τοῦ Σουλτάν Μουράτ. Ἐκεῖ, κοντὰ στὸ Μπουργκάζ, εἶχε συναθροίσει τὸν στρατὸν του ὅταν ἐκίνησε γιὰ νὰ νικηθῇ ἀπὸ τὸν ἡγεμόνα τῶν Σέρβων ²⁾. Σήμερον εἶναι ὁ μοιραῖος τόπος ὅπου ὁ Μποσταντζὶ μπασῆς τῆς Ἀδριανουπόλεως ³⁾ κρεμᾷ τοὺς ληστές... Ἐδῶ... σάν ν' ἀκούω τοὺς φιλοσόφους μας νὰ διαμαρτύρῳνται... "Ε λοιπὸν γιατί δὲν βγαίνουν λιγάκι ἔξω ἀπὸ τὸν τόπον των... "Αν ὁ κ. Μπεκκαρίας ἐβλεπε τὴν κλεφτογερὰ αὐτῆς τῆς χώρας θὰ ἐδοκίμαζε ὀλιγώτερον οἶκτον διὰ τοὺς κακούργους ποὺ δολοφονοῦν τιμὸς ἀνθρώπους γιὰ ἓνα φλουρί.

Ἐδῶ οἱ πρόγονοι τῶν σκλάβων ποὺ πρόκειται νὰ διοικήσωμεν, ἐξώντωσαν τοὺς πατέρας μας διὰ λογαριασμὸν τῶν Ἑλλήνων, οἱ ὅποιοι ἀπὸ τότε ἐφρόντισαν νὰ μᾶς ἐδικήσουν μὲ τὰ παθήματά των ⁴⁾. "Όταν ὁ Βαλδουῖνος ἐξελέγη αὐτοκράτωρ τῆς Κων]πόλεως, οἱ Ἕλληνες ἐζήτησαν προστασίαν ἀπὸ τοὺς Βουλγάρους. Ἰωάννης ἡ

1) (Σ. Μ.) Οἱ Τοῦρκοι μὴ ἔχοντες οἰκογενειακὰ ἐπίθετα, διὰ νὰ διακρίνῳνται ἀπὸ τοὺς συνωνύμους των, ἐγένοντο γνωστοὶ μὲ τὸ ὄνομα τῆς πατρίδος των ἢ πολλακίς μὲ τὰ φυσικά των ἐλαττώματα: (Τοπάλ=κουτσός) Κιόρ (στραβός) κτλ.

2) (Σ. Μ.) Ἡ μάχη τοῦ Κοσσυφοπεδίου.

3) Μποσταντζὶ μπασῆς δηλ. ἀρχηγὸς τῶν κηπουρῶν ἦτο ἓνα εἶδος ἀστυνομίας, ἔχων ὑπὸ τὰς διαταγὰς του, ὡς ἐκτελεστικὰ ὄργανα τῆς ἐξουσίας του, τοὺς χασεκῆδες, περὶ τῶν ὁποίων ὁ συγγραφεὺς ὁμιλεῖ κατωτέρω. (Σ. Μ.)

4) (Σ. Μ.) Ἡ φράσις, ὅπως διατυπῶνται εἰς τὸ κείμενον, εἶναι διφορούμενη, πάντως ἀπὸ ὅσα λέγει παρακάτω ὁ συγγραφεὺς, αὐτὴ εἶναι ἡ ἔννοιά της,

Ἰωαννίκιος ¹⁾ ὁ Βασιλεὺς τῶν Βουλγάρων ἐφώνησε τοὺς Κομάνους, ἀγρίους ποὺ ζοῦσαν ὑπὸ σκηνάς, φοροῦσαν δέρματα ζώων καὶ ἦταν ὀπλισμένοι μὲ τόξα καὶ μὲ λόγχας. Ἐσφαζαν καὶ ἔφευγαν ὅπως οἱ Τατάροι τῶν ἡμερῶν μας. Οἱ Βάρβαροι αὐτοὶ ἔτρεξαν ἀπὸ τὴν Μολδαβίαν, τὴν Βλαχίαν καὶ τὴν Βεσσαραβίαν, ἐπετέθησαν ἐναντίον τῶν ἐφοδιοπομπῶν καὶ τῶν ἀποσπασμάτων τοῦ στρατοῦ τῶν Λατίνων ποὺ ἐπρόκειτο νὰ πολιορκήσῃ τὴν Ἀδριανούπολιν, ἔπειτα, ὑποκρινόμενοι ὅτι φεύγουν πανικόβλητοι, παρέσυραν τοὺς ἀνυπόπτους ἐχθροὺς τῶν εἰς τὴν πεδιάδα, ὅπου τοὺς κατέσφαξαν. Ἐκεῖ ἐφονεύθη καὶ ὁ κόμης de Blois. Ὁ αὐτοκράτωρ ἔπεσε αἰχμάλωτος εἰς χεῖρας τοῦ Βουλγάρου ἡγεμόνος, ὁ ὁποῖος τοῦ ἔδωκε τὸν οἰκτρότερον θάνατον. Ὁ Δόγης τῆς Βενετίας διέφυγε μὲ τὸν στρατὸν τοῦ ἀφίνοντας τὴν χώραν εἰς τοὺς νικητάς, ἐπίσης ληστὰι ὅπως καὶ οἱ σταυροφόροι, ἀλλὰ πάντως ἐπιτηδειότερους ἀπὸ αὐτοὺς στὴν τέχνη τῆς ληστείας.

Ὁ Βεζίρης Κιοπρουλῆς ²⁾ ποὺ κληρονόμησε ἀπὸ τὸν πατέρα του τὸ ἀξίωμα τοῦ Μ. Βεζίρη καὶ τὸ κράτησε 15 χρόνια, πέθανε στὴ Τσορλοῦ ³⁾. Ὑπῆρξεν ὁ μεγαλύτερος πολιτικός τῆς Τουρκίας ⁴⁾ καὶ ὁ μόνος Βεζίρης ποὺ ἔμεινε διαρκῶς στὴν ἐξουσία. Εἶχε κυριεύσει τὴν Κρήτην καὶ διοίκησε μὲ ἐπιτυχίαν τὸν Τουρκικὸν στρατὸν ἐναντίον τῶν Γερμανῶν καὶ τῶν Πολωνῶν. Πρὶν ἀποθάνει εἶχε ἐπογράψει τὴν συνθήκην ποὺ ἔδιδε στοὺς Τούρκους τὴν Πιοθαλία ⁵⁾.

1) Ἦτο Ρουμᾶνος ἐκ Μακεδονίας, ὁ ὁποῖος ἴδρυσε διὰ τῆς ἐνώσεως τῶν πέραν τοῦ Δουνάβεως Ρουμάνων καὶ τῶν Βουλγάρων τὸ δεύτερον Βλαχο-Βουλγαρικὸν βασίλειον. Εὐρίσκετο εἰς στενάς σχέσεις μὲ τὸν πάπαν Ἰννοκέντιον Γ', ὁ ὁποῖος τοῦ ἔστειλε καὶ ἕνα Λεγάτον διὰ νὰ τὸν στέψῃ Βασιλεῖα τῶν Βουλγάρων καὶ τῶν Βλάχων προσπαθὼν νὰ τὸν προσελκύσῃ εἰς τὴν λατινικὴν ἐκκλησίαν καὶ ἐνθυμίζων εἰς αὐτὸν τὴν Ρωμαϊκὴν καταγωγὴν του.

(Σ. Μ.) Πρόκειται περὶ τοῦ Κατογιάννη, κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς, Σκυλοϊωάννου ποὺ ἠθελε, κατὰ τὸν Ἀκροπολίτην, νὰ ὀνομάζεται Ρωμαιοκτόνος. Ἡ παραπάνω σημείωσις τοῦ σχολιαστοῦ τοῦ d'Hauterive, γνωστοῦ Ρουμανοφίλου, ποὺ δὲν χάνει εὐκαιρίαν νὰ κολακεύσῃ τὰς φαντασιοπληξίας τῶν Ρουμάνων, ἀπηχεῖ ἀκριβῶς ἕνα ἀπὸ τὰ τεχνάσματα τῆς Δυτικῆς ἐκκλησίας διὰ τὴν παραπλάνησιν τῶν Βαλκανικῶν.

2) Ἀχμέτ Κιοπρουλῆ, ὁ δεύτερος Μ. Βεζίρης ποὺ φέρει αὐτὸ τὸ ὄνομα.

3) Ὁ d'Hauterive κάμνει ἐδῶ ἕνα μικρὸ λάθος. Ὁ Ἀχμέτ Κιοπρουλῆ δὲν ἀπέθανε στὴ Τσορλοῦ ἀλλὰ σ' ἕνα μικρὸ τοιφλίκι κοντὰ στὸ Λουλέ-Μπουργκάζ.

4) Μετὰ τὸν Σοκολῆ. Ἰδε παραλληλισμὸν τῶν δύο, Χάμμερ XI 434.

5) 27 8)βρίου 1676.

7η ἡμέρα.—Ἀπὸ Μπουργκάς εἰς Κιρκιλισσέ (Σαράντα Ἑκκλησίες).

Ἀναχωροῦμε μὲ θαυμάσιον καιρὸν καὶ ἐπιβλητικὴ μεγαλοπρέπεια. Οἱ κυρίες τοῦ τόπου, ὅλες ἐπὶ ποδὸς ἀπὸ τὰ ξημερώματα, ἐσχημάτιζαν μικρὰς ὁμάδας μπροστὰ στὶς πόρτες τῶν σπητιῶν. Ἄν κρίνη κανεῖς ἀπὸ τὸ πλῆθος τοῦ ὠραίου φύλου, ὁ πληθυσμὸς τῆς πολιτείας αὐτῆς θὰ εἶναι σημαντικός. Ὁ φερεδζές πού τις σκεπάζει καὶ ὁ ἄβολος ἐπίδεσμος πού τις φιμώνει δὲν ἱκανοποιεῖ τοὺς περιέργους, μαντεύει ὅμως κανεῖς ἀπὸ τὸ βάδισμα καὶ τὴν κορμοστασιὰ τὰ χαρακτηριστικὰ ἐκείνων πού εἶναι ἔμμορφες. Πουθενὰ δὲν εἶδα τόσα πολλὰ ὠραῖα μάτια καὶ χαριτωμένα κεφάλια. Μερικὲς κρατοῦν τὰ παιδιὰ τῶν ἀπὸ τὸ χέρι, τὰ ὠραιότερα παιδάκια τοῦ κόσμου.

Δὲν φαίνονται καὶ πολὺ νὰ μᾶς φοβοῦνται, τὸυναντίον μερικὲς φανερώνουν ἀπέναντί μας ἄρκετὰ ζωηρὰν περιέργειαν. Γι' αὐτό, ἕνας Τοῦρκος ξενὸς καὶ περαστικός σὰν κ' ἐμᾶς, ἀγριεύει, γυρνᾷ ἐπίτηδες ἀπὸ τὸν δρόμο του, τις πλησιάζει καὶ τις ἐπιπλήττει ἐξοργισμένος. Φεύγουν ἀμέσως σὰν κοπάδι παυλίων, ἐπανερχονται ὅμως ἀμέσως κατόπιν μὲ τὰ ἴχνη τοῦ τρόμου καὶ γελοῦν ἀναμεταξύ τῶν μὲ πολλὴν χάριν.

Τὸ Μπουργκάς εἶναι ἀξιοσημείωτον γιὰ τὴν εὐχάριστη τοποθεσίαν του, γιὰ τὰ καλλιεργημένα τοῦ περιγῶρα καὶ γιὰ τὴν ἐμμορφὰ τοῦ ἢ τριῶν περιβλεπτῶν οἰκοδομῶν τοῦ πού τις χρεώσεται στὸν Μεχμέτ πασᾶ 1), Μ. Βεζίρην ἐπὶ Σουλτεῦμάν τοῦ Μεγαλοπρεποῦς· τὸ τσαρσί του δὲν εἶναι μεγάλο, μῆτε παλάτιο. Τσιμπούκια, καλαμάρια, φυλδζάνια καὶ ἄλλα μικροπράγματα αὐτοῦ τοῦ εἴδους, ἐπιχρυσωμένα μὲ γοῦστο τοῦ δίδει μία λάμψη πού τὴν τονίζει ἀκόμη περισσότερον ἢ γραφικὴ φυσιογνωμία τῶν Τούρκων πού καπνίζοντας ἐπάνω στὸ μπάγκο τοὺς μὲ ἀδιατάρακτη σοβαρότητα, μῆτε κἂν προσέχουν στοὺς ταξειδιῶτες πού περνοῦν καὶ τοὺς κυττάζουν μὲ περιέργεια.

Ἀπὸ τὸ Μπουργκάς στὶς 40 Ἑκκλησίες ὀκτῶ ἀτελείωτες ὥρες εὐτυχῶς ἀπὸ ἕνα δρόμο εὐκόλο καὶ ἴσιο. Εὐχάριστοι κάμποι, λόφοι καλλιεργημένοι, ἕνα τοπεῖον ἀνώμαλο, καλοδιηρημένο στὴν ποικιλία του, γεμᾶτο ζωὴν, ἐλαφρώνει τὸ βάρος αὐτῆς τῆς ἐρημίας. Περιμένεις ἀπὸ στιγμή σὲ στιγμή νὰ συναντήσης ἕνα χωριὸ καὶ μόνον

1) Ἐπὶ Σουλτάν Σουλτεῦμάν ὑπῆρξαν δύο Μ. Βεζίραι μ' αὐτὸ τὸ ὄνομα. Ὁ Μεχμέτ Πιρί πασᾶς πού ἐπαύθη στὰ 1523 καὶ ὁ Μεχμέτ Σοκολλῆς, ὁ μεγαλύτερος πολιτικός τῆς Τουρκίας πού ἐδολοφονήθη στὰ 1579.

σὲ δύο λευγῶν ἀπόστασι ἀπὸ τῆς 40 Ἐκκλησίας βρίσκεται τὸ Ἄλῃ μπέη τὸ ἀθλιέστερο χωριουδάκι τῆς Ρούμελης. Ὁ Μποσταντζή μπασης μᾶς ἐφίλεψε σήμερον μὲ τὸ θέαμα ἑνὸς Ἀράπη πού εἶχαν προσφάτως κρεμάσει. Ἦτον ὁ ἀρχηγὸς μιᾶς συμμορίας ληστῶν πού ἦτο ὁ τρόμος τῶν ταξειδιωτῶν καὶ ἡ μάστιξ τῆς ἐπαρχίας.

Ἐδῶ δὲν ὑπάρχουν παρὰ δύο καλὰ ἐπαγγέλματα. Τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ληστοῦ καὶ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ χασεκῆ. Καὶ τὰ δύο ἐξασκοῦνται εἰς βάρος τοῦ δημοσίου.

Μία σπεῖρα κακούργων ἐγκαθίσταται κατ' ἀρχὰς σ' ἓνα κατάλληλο μέρος. Ἀμέσως διατάσσονται τὰ πέριξ χωριὰ νὰ τοὺς φέρουν φυσίγγια καὶ τρόφιμα μὲ τὴν ἀπειλὴν ὅτι ἂν δὲν ἐκτελέσουν τὴν προσταγὴν θά καοῦν τὰ σπίτια τῶν καὶ τὰ σπαρτά τῶν. Εἰς τὸ μεταξὺ, ὁ μποσιαντζή μπασῆς, ἐγκαίρως πληροφορημένος, ἀποστέλλει ἓνα λόχον χασεκήδων. Ὁ ἀρχηγὸς τοῦ λόχου φεύγει μπροστά. Μαζεύει πληροφορίες γιὰ τὴν διεύθυνσι πού πήραν οἱ λησταί, προσποιούμενος ὅτι τοὺς καταδιώκει, ἐρευνᾷ ὅλα τὰ χωριουδάκια πού συναντᾷ στὸ δρόμο του, μπαίνει σ' ὅλα τὰ σπίτια μὲ τὴν πρόφασιν νὰ κάμῃ ἔρευνα, ἐνσπείρει τὸν τρόμο στοὺς κατοικοὺς σὰν νὰ ἦσαν λησταποδόχοι, ἰδίως στοὺς πλουσίους πού σὺλταβάνει καὶ ἀπολύει ἀφοῦ τοὺς χαρατῶσει, καὶ πηγαίνει κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀπὸ χωριὸν εἰς χωριὸν χρηματίζοντας ἐνῶ, ἀφ' ἑτέρου, οἱ λησταὶ θελοφρονῶν. Αὐτὸ δὲν εἶναι ὅλο. Γιὰ νὰ εἶναι ἐν τάξει πρέπει νὰ βρεθῇ ἓνας δυστυχὴς γιὰ τὴν κρεμάλα.

Ὁ χασεκῆς, φορτωμένος ἀπὸ λάφυρα, πηγαίνει στὴ Ροδόπη ἢ στὸ Μπαλκάνι γιὰ νὰ βρῇ κανένα τζομπάνη, εἰς ἡμισαγρίαν κατὰστασιν, μόλις ἔχοντα φυσιγνωμίαν ἀνθρώπινη καὶ ἀνίκανο νὰ ἐκφρασθῇ ὅπωςδὴποτε. Τὸν δένουν, τὸν ὀδηγοῦν στὸ μποσταντζή καὶ μὲ μόνον πειστήριον τὴν ἐλεεινὴν του ἐμφάνισιν, τὸν καταδικάζουν εἰς θάνατον. Ὁ Βούλγαρος πάει στὴν κρεμάλα καὶ ὁ ἀλγουαζίλ ἀμβέβεται.

Οἱ λησταὶ λεηλατοῦν, ὁ λαὸς στενάζει καὶ ὁ μποσταντζή μπασης εἶναι εὐχαριστημένος γιατί ἀποδίδει τὴν δικαιοσύνην ἐν ὀνόματι τοῦ σουλτάνου πού θὰ τὸν διορίσῃ πιθανῶς αὐριον πασὰν ἢ Μ. Βεζίρην...

8η ἡμέρα.— Διαμονὴ στὶς 40 Ἐκκλησίες.

Ὁ ἡγεμὼν μᾶς ἀφίνει σήμερον γιὰ νὰ προηγηθῇ τῆς συνοδείας του. Πρὶν φύγει φροντίζει νὰ χαράξῃ τὴν πορεία πού θ' ἀκολουθήσωμε. Ἡμεῖς ὅμως δὲν θὰ ἀκολουθήσωμε τὰς ὑποδείξεις του. Γιὰ

νά κάμωμε καλύτερα, θά κάμωμεν χειρότερα, γιά νά φθάσωμεν ἐνώριτερα, θά φθάσωμεν ἀργότερα. "Ετσι ἐκτελοῦνται συνήθως αἱ διατάγαι τῶν ἀπόντων ἰδίως ὅταν αὐτοὶ τύχει νά εἶναι ἡγεμόνες.

"Ἄλλως τε εἴμεθα ἡ α ὡ λ ἡ. "Ετσι ὀνομάζουν 3 ἢ 4 νέους ἀπὸ τοὺς ὁποίους οἱ περισσότεροι ἔχουν τὴν ἡλικίαν ἐκείνων ποὺ μόλις ἀφίνουν τὰ θρανία τῶν σχολείων. Μᾶς ἔδωσαν δικαιώματα ζωῆς καὶ θανάτου δι' ὅσους αὐθαδιάσουν ἢ δὲν ὑπακούσουν εἰς τὰς διαταγὰς μας. Προπορεύονται οἱ οὐρές ἀλόγων καὶ οἱ σημαῖες, ἐμβλήματα ἐπιβλητικὰ τῆς Τουρκικῆς Κυριαρχίας καὶ μουσικὴ ποὺ δὲν εἶναι καθόλου διασκεδαστικὴ ἐπειδὴ εἶναι ἐθνικὴ καὶ ἡ καλύτερη τῆς Αὐτοκρατορίας ¹⁾).

"Ἡ πόλις τῶν 40 Ἐκκλησιῶν εἶναι μεγαλύτερη ἀπὸ τὸ Λουλέ-Μπουργκάζ. Πέντε ἢ ἕξη μιναρέδες κ' ἕνα τσαρσί ὅπου δὲν βρίσκεις νά ξεδεύσης παραπάνω ἀπὸ δύο φλουριά εἶναι τὰ μόνα ἀξιοπαρατήρητα ποὺ μένουν στὴ μνήμη.

"Ἡ Χριστιανικὴ συνοικία εἶναι πέραν τῆς πόλεως, ἀπομονωμένη καὶ κατὰ χειρότερη ἀπὸ τὴν Τουρκικὴν.

Τὸ οἶκημα τὸ προωρισμένον γιὰ τὸν ἡγεμόνα δὲν ἦταν τέτοιο ποὺ νά τοῦ ἐμπνέη τὴν ἐπιθυμίαν νά παρατείνῃ τὴν ἐκεῖ διαμονὴν τοῦ. Αὐτοὶ ποὺ μᾶς φιλοξενοῦν ἔκαμαν διὰ μὴν ποῦσαν γιὰ νά κρύψωμεν τὴν φτώχεια τοῦ δικαῖο μας. Χρῆμα τὴν ἰδιαιτέρα αὐτὴν περιποίησιν στὴν ἰδίᾳ ἀπάτῃ ποὺ ἔκαμε δ' ἐπισκοπὸς τῆς Σηλυβρίας ὅσον ἀφορᾷ τὸ ἄτομόν μου. "Ολοὶ οἱ Κονακτζήδες μας μὲ περνοῦν γιὰ ἱερωμένο. Ἀκούω πάντοτε τριγύρω μου νά ψιθυρίζουν παππᾶς καὶ ἀπόστολος καὶ γίνομαι παντοῦ ἀντικείμενον σεβασμοῦ καὶ χειροφλημάτων. "Οσον καὶ ἂν εἴμαι κοσμικὸς ἀξίζω ἴσως περισσότερον αὐτὰς τὰς ἐκδηλώσεις ἀπὸ τοὺς ἀμαθεῖς παππάδες αὐτοῦ τοῦ τόπου ποὺ γνωρίζουν καλύτερα τίς γυναῖκες τῶν ἐνοριτῶν των παρὰ τὸν Ἀπόστολόν των τὸν ὁποῖον δὲν μποροῦν νά διαβάσουν.

"Οσον ἀφορᾷ τὸ κατάλυμα τῶν 40 Ἐκκλησιῶν ἡ εὐσέβεια τῶν ὀρθοδόξων τὸ μετεμόρφωσε σὲ παρεκκλησίαν. Εἶναι στρωμένο μὲ χίλια κουρέλια διαφόρων χρωμάτων. Μερικοὶ ἅγιοι ζωγραφισμένοι

1) Ἡ Ὑψηλὴ Πύλη ἐπιτρέπει εἰς τοὺς διακεκριμένους λειτουργοὺς τοῦ Κράτους νά μεταχειρίζονται τὰς ἐπιδείξεις αὐτὰς τῆς Τουρκικῆς Αὐλῆς. Ἡ συνοδεία αὕτη λέγεται *Τ α μ π λ ο υ σ ο υ ρ ᾶ* καὶ ἀποτελεῖται γι' αὐτοὺς ποὺ ἔχουν τὸν βαθμὸ Βεζίρου ἀπὸ 9 ταμπούρλα, 9 πῖφφερα, 7 τρομπέτες, 4 κύμβαλα (ζιλ) 3 οὐρές ἀλόγων (τούγ) τὴν σημαία (σανδζάκ) καὶ δύο μπαῖράκια=φοινικίδες (Σημείωσις τοῦ d'Hauterive).

ΤΑΞΕΙΔΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΘΡΑΚΗΝ¹⁾

Θρακική ΛΟ
4. IC' 1941
v. 371-

385

25) Δημοσιεύομεν τὸ κατωτέρω ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ βιβλίον τοῦ κόμητος d'Hauterive τὸ ὁποῖον μᾶς παρεχώρησεν ὁ κ. Γ. Ἀρβαντιδῆς κατὰ μετάφρασιν ἣν εὐγενῶς ἀνέλαβεν ὁ κ. Βασ. Ἀριστόβουλος, τὸν ὁποῖον εὐχαριστοῦμεν θερμῶς ὥς καὶ τὸν κ. Ἀρβαντιδῆν (Σ. Θ.)

Τὸ βιβλίον φέρει τὸν τίτλον: *Memoire sur l'état de la Moldavie en 1787 par le comte d'Hauterive, Membre libre de l'Academie des inscriptions et belles lettres, secrétaire du Prince de Moldavie Alexandre Mavrocordato (Firaris), Edition de l'Academie Roumaine, Bucarest 1902, 286-287, 301.*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
Ο Alexandre-Maurice Blanc de Lamotte, κόμης d'Hauterive

ἐγεννήθη τὸ 1754 καὶ ἦτο τὸ δεύτερον ἀπὸ τῶν 13 τέκνα μίας οἰκογενείας, ἥ ὁποία παρὰ τὴν εὐγενῆ καταγωγήν, τῆς ὁδὸν εἶχε μεγάλην περιουσίαν. Ἐκαμε τὰς σπουδὰς του εἰς τὴν σχολὴν τῶν Ὁρατοριανῶν, ὅπου καὶ ἐδίδασκε κατόπιν, χωρὶς ὅμως νὰ γίνῃ μέλος τῆς ἀδελφότητος, τοῦθ' ὅπερ ἐξηγεῖ τὸν τίτλον τοῦ ἀββᾶ τὸν ὁποῖον τοῦ ἀποδίδουν μερικοὶ ἐκ τῶν συγχρόνων του

Γνωρισθεὶς μὲ τὸν κόμητα Chlorieul-Gauffier ὁ ὁποῖος εἶχε διορισθῇ πρέσβης τῆς Γαλλίας εἰς Κων]πολιν, προσελήφθη παρ' αὐτοῦ ὑπὸ τὴν ιδιότητα τοῦ «*Gentilhomme d'Ambassade*», ὅπως ἔλεγον τοὺς ἀκολούθους πρεσβειῶν, κατὰ 7/βριον τοῦ 1784. Κατὰ Φεβρουάριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους διορισθεὶς εἰς τὴν θέσιν τοῦ Γάλλου Γραμματέως τοῦ τότε ἡγεμόνος τῆς Μολδαβίας, Ἀλεξάνδρου Μανροκορδάτου τοῦ ἐπιλεγομένου «*Φυγάδος*» (διότι ἔφυγεν εἰς Ρωσίαν) ἀνεχώρησε μετ' αὐτοῦ εἰς τὸ Ἰάσιον, ἔδραν τῆς ἡγεμονείας.

Καθ' ὁδὸν ἐκράτησεν ἡμερολόγιον τοῦ ταξιδίου του, δημοσιευθὲν ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ Ρουμανοφίλου Ubicini. Τοῦ ἡμερολογίου τούτου δημοσι-

1) Ὁρα σελ. 65—82 παρ. τόμου.

εύομεν ἐν μεταφράσει τὸ κάτωθι ἀπόσπασμα τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐκ Θράκης διάβασίν του·

Λέον νὰ σημειώσωμεν ἐδῶ ὅτι ὁ κόμης d' *Hauterive*, ὅσον καὶ ἂν τολμᾷ κάποτε, συμμορφούμενος πρὸς τὴν μόδαν τῆς ἐποχῆς του, νὰ δμιλῇ μὲ κάποιαν ἐλευθερίαν περὶ τοῦ κλήρου ἐν γένει, κατὰ βάθος εἶναι φανατικὸς καθολικὸς, περιφρονεῖ τοὺς ὀρθοδόξους καὶ παρ' ὅλον ὅτι τοῦ εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ θαυμάσῃ τοὺς διακεκριμένους "Ελληνας τοὺς ὁποίους ἐγνώρισε, δὲν ἀφίνει εὐκαιρίαν νὰ μὴ τοὺς διασύρῃ.

1η ἡμέρα — Ἀπὸ τὸ Πέραν εἰς Ἀιβάζκιοϊ¹⁾ ὥραι 2.

Ὅταν ἓνας γραμματεὺς τοῦ ἡγεμόνος τῆς Μολδαβίας ἀναχωρεῖ ἀπὸ τὸ Πέραν, φανταζόμενος ὅτι ἡμπορεῖ νὰ ταξιθεύσῃ στὴν Εὐρώπῃ ὅπως ταξειδεύει στὴν Γαλλία, ἰδοὺ ἡ πρώτη περιπέτεια τοῦ ταξειδιοῦ του.

Τὸ βράδυ, βρίσκεται μόνος σ' ἓνα τόπον ἀγνώστον, ἀνίκανος νὰ προσανατολισθῇ, σ' ἓνα χωρίον ποὺ ἀντιχεῖ ἀπὸ τὴν ὄχλοβὴ τετρακοσίων ἀλόγων, ἑκατὸν κάρρων, τριακοσίων προσώπων, ποὺ δὲν γνωρίζουν μήτε τὴν γλῶσσαν τοῦ, μήτε τὴν φύσιν τοῦ, μήτε τὴν στενοχώριάν του. Ζητεῖ ἓνα ἄλογον, ζητεῖ ἓνα σμάξι, ἓνα κατάλυμα, ἓνα κρεβάτι, ζητεῖ ψωμί, ζητεῖ τὸν ἡγεμόνα . . .

Ὁ ἡγεμὼν, ἀπορροφημένος τὴν στιγμήν ἐκείνην μὲ τὴν πολυπληθῆ συνοδείαν του, μὲ τὸ μακρυνὸν τοῦ ταξειδίου, μὲ τὴν μεγάλην ἐπαρχίαν ποὺ καλεῖται νὰ διοικήσῃ, ποὺ νὰ σκεφθῇ καὶ τὰς ἐπιτακτικὰς ἀνάγκας τῶν ἀτόμων ποὺ τὸν συνοδεύουν.

Ὁ ἡγεμὼν εἶναι ἀόρατος καὶ ὁ γραμματεὺς του . . . ἀπελπισμένος. Ἀποτείνεται παντοῦ, χτυπᾷ κάθε πόρτα, ἐξαντλεῖται εἰς ἀναζητήσιν τῶν ἀρμοδίων, εἰς ἐρωτήσεις ποὺ φαίνονται γελοῖαι σ' ἐκείνους ποὺ δὲν καταλαβαίνουν. Ἐπὶ τέλους . . . ἓνας ἀπὸ τοὺς χιλίους ποὺ παραζαλίζει μὲ τὰ παρακάλια του, τὸν λυπεῖται καὶ τὸν ὀδηγεῖ σ' ἓνα κατάλυμα ποὺ φέρει τὴν πινακίδα «Τοῦ σινιὸρ σεκρετάριου».

Κολυμβᾷ σὲ μιὰ λίμνη λάσπης γιὰ νὰ φθάσῃ μπροστὰ σὲ μιὰ σκάλα σαράβαλο . . . Ἀναρριχᾶται, σπάνει τὸ κεφάλι του στὴν πόρτα καὶ εἰσέρχεται . . . Ἐνα χαμηλοτάβανο δωμάτιο μὲ διπλὸ πάτωμα, τὸ ὁποῖον θὰ μπορούσε περίφημα νὰ γίνῃ μονὸ ἂν ἤθελε συμπληρώσῃ κανεὶς τὰ χάσματα τοῦ πρώτου μὲ τὰ κομμάτια τοῦ δευτέ-

1) Χωριουδάκι μὲ 15—20 σπήτια εἰς ἀπόστασιν 5—6 χιλιομέτρων ἀπὸ τὰ τείχη τῆς Πόλης.

ρου . . . Παράθυρα χωρίς τζάμια καὶ σχεδὸν χωρίς παραθυρόφυλλα . . . Μῆτε μιά καρέκλα . . . μῆτε τραπέζι . . . μῆτε κρεβάτι . . . Μέσα ψυχὴ γεννητὴ . . . μόνον ἓνας νυκτερινὸς σκούφος κ' ἓνας ὑπηρετὴς ἀμίλητος . . . Τὰ πρῶτα βήματα ἑνὸς διπλωματικοῦ σταδίου . . . Ἡ πρώτη γλύκα τῶν ἀπολαύσεων μιᾶς Ἀσιατικῆς αὐλῆς . . . Ὁ σινιὸρ σεκρετάριος διαλέγει τὴν καλύτερη σανίδα τοῦ δωματίου, ξαπλώνεται, ἓνα κομμάτι ψωμί καὶ τυρὶ τοῦ πέφτει ἀπὸ τὸν οὐρανό, τρώγει, πίνει, κοιμᾶται καὶ ξυπνᾷ σὰν τοὺς ἄλλους . . .

Ἴδου πῶς περνᾷ κανεὶς τὴν πρώτη του νύκτα εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἡγεμόνων . . . Ἄλλως τε πολλοὶ περνοῦν χειρότερα τὴν τελευταίαν !!!

2α ἡμέρα.— Ἀτβάζκιοῦ στὸ Μεγάλο Γεφύρι ¹⁾).

« . . . Κύριε, ἔρχομαι ἰδιαιτέρως ἀπεσταλμένος παρὰ τοῦ ἡγεμόνου μου ἵνα εἶπω εἰς τὴν Ὑμετέραν Εὐγένειαν πόσον ἡ Α. Ὑψηλότης ἐλυπήθη διότι χθὲς σὰς ἐλησμόνησαν.

Ὅθεν ἡ Α. Ὑψηλότης μοὶ ἀνέθεσε τὸ καθήκον νὰ φροντίζω ἀποβλεπτικῶς εἰς τὰ τοῦ ταξιδίου σας, ἀπαλλάσσων με πάσης ἄλλης ὑπηρεσίας. Θὰ θεωρήσω μεγάλην τιμὴν μοῦ καὶ θὰ αισθανθῶ μεγάλην εὐχαρίστησιν ἂν αἱ ὑπηρεσίαι μοῦ τυχουν τῆς εὐμενοῦς ὑμῶν ἐκτιμήσεως».

Εἶναι ὁ ἄρχων Βατάκης ²⁾ ποὺ μᾶς τὰ λέγει αὐτὰ Ἰταλιστί, ὁ ἀρχηγὸς τῶν σωματοφυλάκων καὶ σημαιοφόρων τῆς Α. Ὑψηλότητος. Ἐχει συμπαθητικὴν ἐμφάνισιν καὶ τοὺς ἄβροῦς τρόπους τῆς ἐκλεκτῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας. Εἶναι ὁ ἄνθρωπος τοῦ ἡγεμόνος ὁ ὀλιγώτερον ξένος πρὸς τὰς συνηθείας μας καὶ νομίζω ὅτι εἶναι ὁ μόνος ποὺ θὰ μπορῶ νὰ συνεννοοῦμαι μαζί του.

Ἡ σκηνὴ λοιπὸν θ' ἀλλάξη καὶ θ' ἀλλάξη στὸ καλύτερο, γιατί εἶναι ἀδύνατο ν' ἀλλάξη στὸ χειρότερο.

Ὁ ἡγεμὼν εἰς τὴν εὐνοίαν του αὐτὴν προσθέτει καὶ ὅλα τὰ ἄλλα χαρίσματα τοῦ χαρακτηρὸς καὶ τῆς ἀνατροφῆς του.

Εὐρίσκω ἓνα ὥραϊο ἄλογο, ἀγοράζω ἓνα σάλι καὶ ὑποδήματα ἄλλα Τοῦρκικα. Τὸ βράδυ θὰ παραγγείλω μιὰ γοῦνα σιτὴ Σηλυβριά . .

1) Μπουγιούκ Τσεκμετζέ, ἴδε κατωτέρω.

2) Πρόκειται πιθανώτατα περὶ τοῦ Βατάβα, ἀνωτέρου ὑπαλλήλου τοῦ ἡγεμονικοῦ οἴκου ὁ ὁποῖος ἀκολουθοῦσε τὸν ἡγεμόνα φέρων τὴν σημαίαν τῶν ἡγεμόνων τῆς Βλαχομολδαβίας. Ἴδε Th. Blancard. Les Μανρογηνί σελ. 145 (Σ. Μ.)

Ὁ μιχανδάρης¹⁾ μου ἔχει τὴν καλωσύνην νὰ μοιρασθῇ μαζί μου τὰς κλινοσκευὰς ποὺ εἰς τὸν ἀφιλόξενον αὐτὸν τόπον κάθε ταξειδιώτης εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ σύρῃ μαζί του. Ἔτσι ὁ ὕπνος τῆς δευτέρας αὐτῆς νυκτὸς εἶναι ὀλιγώτερον διαφορετικὸς ἀπὸ τὸν γλυκὺν καὶ τόσον εὐχάριστον ὕπνον τῶν νυκτῶν ποὺ περνοῦσα στὸ Πέραν... δὲν λέγω τῶν ἡμερῶν... Θὰ περάσῃ πολὺς χρόνος ἕως ὅτου εὐρὼ κἄτι ἀνάλογο μὲ αὐτὲς ποὺ ἀπελάμβανα στὸν εὐτυχισμένο ἐκεῖνο τόπο... Ἀρκεῖ τόσο γιὰ νὰ πῶ σὲ τί παλάτι καὶ σὲ ποιὸν πρέσβυ κοντὰ ζοῦσα...²⁾

3η ἡμέρα.—Ἀπὸ τὸν Μεγ. Τσεκμεδζὲ εἰς τὴ Σηλυβρία.

Σηκωνόμεθα τὰ ξημερώματα καὶ ἀναχωροῦμεν ἀκολουθοῦντες ἓνα δρόμον παράλληλον πρὸς τὴν θάλασσαν. Γευματίζομεν στὸ Κινικλή³⁾ μ' ἓνα ἄθλιο ψωμί, μὲ αὐγά καὶ ἀπαίσια τηγανητὰ ψάρια... Ὅλοι μαζί τρώγουν ἀπὸ τὸ ἴδιο πιάτο καὶ βουτοῦν τὰ δάκτυλά των Δὲν ὑπάρχει μήτε πετσέτα, μήτε μπουκάλα, μήτε τραπέζι... Κατεβάζουν τὸ κρασί ὀχι μέχρι... ἀλλὰ μετὰ τῆς τρυγὸς καὶ πίνουν τὸν καφέ μὲ τὸ κατακάθι τοῦ εἰσπνέοντες συγχροῦν τὸν καπνὸ 100 τζιμποκιῶν ποὺ ἀνάβουν ἄνευ διακοπῆς... Καὶ ἐπειδὴ εἶμαι ὁ μόνος ποὺ παραξενεύεται μ' αὐτὰ, προσπαθῶ νὰ κρυψῶ τὴν ἐντύπωσιν ποὺ μοῦ προξενοῦν.

Δὲν γνωρίζω ποιὸς Μέγας Βεζίρης ἐκτίσῃ τὸ ὠραῖο αὐτὸ χάνι ποὺ μπορεῖ νὰ περιλάβῃ στρατὸν ὁλόκληρον καὶ τὰ λουτρὰ αὐτὰ ποὺ θὰ στόλιζαν μιὰ πολιτεία... Δὲν γνωρίζω ποιὸς Ἑλλήν αὐτοκράτωρ ἐδολοφονήθη σ' αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ μέρος... Δὲν γνωρίζω γιατί οἱ Τοῦρκοι ὀνομάζουν Μεγάλο καὶ Μικρὸ Σურτάρι⁴⁾ τὰ χωριά ποὺ

1) Σημαίνει τὸν ξεναγόν.

2) Ἡ Γαλλικὴ πρεσβεΐα εἶχε τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἐκτὸς τοῦ πολυπληθοῦς προσωπικοῦ τῆς καὶ πολλοὺς διακεκριμένους ξένους, σοφοὺς, φιλολόγους καὶ καλλιτέχνας, ὅπως τὸν Le Chevalier, συγγραφέα τοῦ ταξειδίου στὴν Τρωάδα, τὸν ποιητὴν Delille εἰς τὸν ὁποῖον συνέβη καὶ ἓνα νόστιμον ἐπεισόδιον ποὺ διηγεῖται εἰς ἄλλο τοῦ ἔργου ὁ Hauterive, τὸν σχεδιαστήν Cars, τὸν Fauvel καὶ ἄλλους οἱ ὁποῖοι ἔκαμναν τὴν ζωὴ εὐχάριστη στὸ παλάτι τῆς πρεσβεΐας.

3) Θὰ πρόκειται περὶ λανθασμένης ἀναγραφῆς καθότι τὸ Κινικλή εὐρίσκεται μεταξὺ Σηλυβρίας καὶ Τσόρλου (Σ. Μ.)

4) Μπουγιούκ Τσεκμεδζὲ καὶ Κιουτσούκ Τσεκμεδζὲ. Τὸ τελευταῖο αὐτὸ χωριὸ ποὺ ἀπέχει μόλις 20 χιλιόμετρα ἀπὸ τὴν Κων/πολιν εἶναι σταθμὸς τοῦ σιδηροδρόμου Κων/πόλεως-Ἀδριανουπόλεως.

ὀνομάζουμε Μεγάλο καὶ Μικρὸ Γεφύρι καὶ γιατί τὸ δεύτερο ¹⁾ αὐτὸ ἔχει δέκα τόξα περισσότερο ἀπὸ τὸ πρῶτο . . .

Μὰ νά . . . ἡ ἡγεμονίς ²⁾ περνᾷ . . ., μὴ πριγκηπέσσα ὥραία σὰν τὴν αὐγή . . . Τῆς προσφέρω κρασί, τὸ πίνει καὶ στερεῖται τὸ μισό της κοτόπουλο ποὺ μοῦ προσφέρει καὶ τὸ καταβροχθίζω . . . Καὶ τώρα . . . εἶμαι πλέον Ἕλλην διὰ παντός . . . Τετέλεσται . . . Θὰ ἔδιδας ὅλα μου τὰ μαλλιά γιὰ νᾶχω λίγο μουστάκι καὶ τὸ ὠραιότερο μου καπέλλο γιὰ ἓνα κόκκινο φέσι ἢ ἓνα πράσινο καλπάκι . . .

4η ἡμέρα.—Διαμονὴ στὴ Σηλυβρία ³⁾.

Δὲν θὰ ἤξιζε τὸν κόπον νὰ σταματήσῃ κανεὶς στὴ Σηλυβρία. Ἡ κόπως ὅμως τῶν περασμένων ἡμερῶν καὶ ἡ ἀνάγκη νὰ χωρισθοῦμε ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους ποὺ ἤλθαν ὥς ἐκεῖ γιὰ ν' ἀναβάλουν τὴν στιγμήν τοῦ ἀποχαιρετισμοῦ, μᾶς ἐπιβάλλει νὰ μείνωμεν.

5000 Τούρκοι, 500 Ἕλληνες καὶ 100 Ἑβραῖοι ⁴⁾ ἀποτελοῦν ὅλον τὸν πληθυσμὸν αὐτῆς τῆς πόλεως ποὺ εὐρίσκεται σὲ ὥραία τοποθεσία, εἶναι ὅμως κακοχτισμένη, ἔχει δρόμους ἀθλίους καὶ εἶναι κατὰ τὸ ἥμισυ περικυκλωμένη μ' ἓνα τεῖχος ἐρειπωμένο Γοτθικῆς κατασκευῆς.

Δὲν θὰ εἶχα τίποτε νὰ σημειώσω στὸ ἡμερολόγιό μου ἂν αἱ Κυρίαι τῆς συνοδείας μας δὲν μᾶς εἰδαν ἓνα δείγμα τῆς θρησκευτικῆς εὐλαβείας τῶν Ἑλληνίδων. Ἡ κορυφή τῆς ἡγεμονίδας εἰς τὴν μητρόπολιν, ἀρχαίαν Βασιλικὴν ποὺ ἐνθυμίζει τελείως τὰς κατακόμβας τῆς πρώτης ἐποχῆς τοῦ Χριστιανισμοῦ. Φῶς εἰσέρχεται τόσο ὅσον χρειάζεται γιὰ ν' ἀντιληφθῇ κανεὶς ὅτι πρόκειται περὶ σπηλαίου ποὺ προχωρεῖ εἰς βάθος, χαμηλό, μὲ τοὺς τοίχους πνιγμένους στὴν καπνίλα καὶ ἱστορημένους μὲ εἰκόνας ποὺ φανερώνουν τὴν ἔλλειψιν πάσης καλαισθησίας. Οἱ ἅγιοι ἔχουν γενειάδες, μύτες καὶ δάκτυλα ὑπερμέ-

1) Τὸ μήκος του εἶναι 2000 πόδια.

2) Ἡ πριγκήπισσα Ζεφύρα, κόρη τοῦ τέως ἡγεμόνος τῆς Βλαχίας Νικολάου Καραδζᾶ, δεύτερη σύζυγος τοῦ Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου. Ἡ πρώτη του σύζυγος ἦτο μὴ νέα κόρη ἀπὸ τὸ Στρασβοῦργο ἡ ὁποία εἶχεν ἀποθάνει ὀλίγον καιρὸν μετὰ τὸν γάμον της.

3) Σηλυβρία ἢ Σηλυμβρία τοῦ Στράβωνος, 6 ὥραι ἀπὸ τὸν Μπουγιούκ Τσεκμεδζέ.

4) Λανθασμένη πληροφορία· ἡ Σηλυβρία εἶχε περὶ τοὺς 2500 Ἕλληνες καὶ ἄλλους τόσους Τούρκους. (Σ. Μ.)

τρως μακρυά, αἱ δὲ ἄγιοι ἓνα χρῶμα ποῦ σίγουρα δὲν θὰ τοὺς πηγαινέαν ζοῦσαν ἀκόμα . . .

Κάθε εἰκόνα δέχεται τὸ προσκύνημα τοῦ κάθε πιστοῦ, αἱ πλέον διακεκριμένοι ἀπολαμβάνουν ἐκ περισσοῦ κ' ἓνα φίλημα . . . Ὁμολογῶ ὅτι ἡ νύφη τῆς πριγκηπίσσης Καραδζᾶ ¹⁾ κάμνει τοὺς θεατὰς νὰ λαχταροῦν νὰ ἦταν στὴν θέσι τῶν ἁγίων . . . Πρέπει νὰ προσθέσω ὅτι ἡ λιτανεία αὐτὴ δὲν γίνεται μὲ πολλὴ σοβαρότητα. Γελοῦν ἀναμεταξύ των μπροστὰ στὰς εἰκόνας ψιθυρίζουσαι συγχρόνως καὶ προσευχὲς εἰς τίς ὁποῖες δὲν προσέχουν περισσότερο ἀπὸ τοὺς ἁγίους εἰς τοὺς ὁποίους ἀπευθύνονται . . .

Οἱ παππάδες καὶ οἱ πιστοὶ ψάλλουν ἐν χορῷ τροπάρια μὲ τέτοιαν ταχύτητα ποῦ προϋποθέτει ὅτι δὲν σκέπτονται μήτε τοὺς στίχους μήτε τὴν μελωδία καὶ ὅλη αὐτὴ ἡ ἱστορία τελειώνει μὲ προσφοράς στοὺς παππάδες, λειτουργοὺς μὲς θρησκείας ποῦ ἐδῶ, ὅπως καὶ στὸν τόπο μας καὶ σ' ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου, ἀγαπᾷ τὸ χρῆμα.

5η ἡμέρα. — Ὁ Ἀπὸ Σημερῶν εἰς Τσορλοῦ ²⁾.

Εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ συμμετάσχη κανεὶς στὴ λύπη μιᾶς οἰκογενείας ποῦ τὰ μέλη της εἶναι ἠνωμένα μεταξύ τῶν, προκειμένου ν' ἀποχωρισθοῦν ἀπὸ τὸν εὐγενέστερον τῶν ἡγεμόνων ³⁾.

Οἱ ἀποχαιρετισμοὶ αὐτοὶ ἀνανέωσαν τὴν πικρίαν ποῦ αἰσθάνθηκα ἀποχωριζόμενος ἀπὸ τοὺς δικούς μου . . .

Ἡ ἀδελφὴ τοῦ ἡγεμόνος πηγαίνει νὰ ζητήσῃ παρηγορίαν κοντὰ στὸν ἐπίσκοπο τῆς περιφερείας. Ἡ εὐγνωμοσύνη καὶ ἡ περιέργεια μὲ

1) Ὁταν, λέγει παρακάτω ὁ d'Hauterive, μία κυρία μὲ πολὺ πνεῦμα καὶ ἐπεδείκνυε μεγάλην ἐλευθεροφροσύνην εἰς τὴν αὐλήν της. Ἀγνοῶ τὸ ὄνομα τῆς νύφης της. Ὅσον ἀφορᾷ τὸν σύζυγον τῆς τελευταίας, Ἰωάννην Καραδζᾶ γυναικάδελφον τοῦ ἡγεμόνος τῆς Μολδαβίας, ἦτο ἓνας νέος 20 ἐτῶν ποῦ ἔγινε Μ. Δραγουμάνος τῆς Ὑψηλῆς Πύλης στὰ 1808 καὶ ἀπέθανε μετὰ δύο μῆνας.

2) Τσορλοῦ ἢ Τσουρουλλὸς τῶν Βυζαντινῶν, σταθμὸς τοῦ σιδηροδρόμου Κων/πόλεως-Ἀδριανουπόλεως.

3) Ὁ ἀνταποκριτὴς τοῦ Journal Politique τοῦ 1782 ἐπαινεῖ τὴν πολυμάθειαν καὶ τοὺς τρόπους τοῦ Ἀλεξάνδρου Μαυρογορδάτου. Ἡ εὐγένεια τοῦ ἔφθανε μέχρι τοῦ σημείου νὰ ἀφίνη τοὺς ξένους νὰ ἐπισκέπτονται τὸ χαρὲμι του.

(Σ. Μ. Τὴν τελευταίαν αὐτὴν λεπτομέρειαν ἀρύεται ὁ σχολιαστὴς τοῦ d'Hauterive ἀπὸ τὰ ἀπομνημονεύματα τοῦ περιφήμου Prince de Ligne, ὁ ὁποῖος συνέχισε τὴν αὐτὴν τῆς ἡγεμονίδος μὲ χαρὲμι Ἀσιάτου μονάρχου !!)

όδηγοῦν ἐπίσης ἐκεῖ διὰ ν' ἀποχαιρετίσω τὴν πριγκήπισσα.

Ὁ ἱεράρχης ἔχει ἕνα εὐπρεπὲς οἶκημα, εἶναι κομψὸς καὶ ὥρατος ἄνδρας. Ἐχει τὸ ὡραιότερο μουστάκι, τὴν πλέον περιποιημένη γενειάδα, τὴν πλέον ἀπαστράπτουσαν ὑγείαν καὶ φαίνεται ὅτι τὸν ἀπασχολεῖ τόσον ἡ γεῦσις τοῦ καφέ του καὶ ἡ κομψότης μὲ τὴν ὁποίαν τὸν ρουφᾷ ὅσον καὶ ἡ φροντίς του νὰ παρηγορήσῃ τὴν ἐπισκέπτριά του. Ἡ Α. Πανιερότης ἀπὸ τῆ γοῦνα μου καὶ τὸ καλπάκι μου μὲ πῆρε γιὰ παππᾶ! καὶ μὲ τιμᾷ μ' ἕνα ἐλαφρὸ κίνημα τῆς κεφαλῆς καὶ μ' ἕνα μειδίαμα γεμάτο ἀπὸ ἀγέρωχη μεγαλοπρέπεια. Ὅθεν συνάγω τὸ συμπέρασμα ὅτι εἰς ὅλας τὰς θρησκείας αἱ πριγκήπισσαι τσακίζονται διὰ νὰ περιποιηθοῦν τοὺς δεσποτάδες, οἱ ὅποιοι ὅμως δὲν ἀνταποδίδουν τὰ ἴσα εἰς τοὺς παππάδες!...

Ἀναχωροῦμεν λοιπὸν ἀπὸ τὴν Σηλυβρία ἢ Σηλυμβρία «πόλιν τοῦ Σήλυος», ἃν ὅπως τὸ θέλει ὁ Πορφυρογέννητος «βρία» σημαίνει πόλις καὶ ἃν ὑπῆρξε ποτὲ κάποιος Σήλυος ποῦ ἔκτιζε πόλεις. Δὲν εἶδα πούθεν τὰ ἐρείπια τοῦ μεγάλου τείχους¹⁾ ποῦ συνέδεε τὰς δύο θαλάσσας καὶ ποῦ τόσον ὀλίγον ἐπρόστάτευσε τοὺς Βαρβάρους τοῦ Νότου ἀπὸ τοὺς Βαρβάρους τοῦ Βορρᾶ. Ὁ Δόκτωρ Μάκενζυ δὲν πιστεύω νὰ τὸ εἶδε πούθεν, θὰ τὸ διαβάσῃ μόνο στὴν τατάρικα. Δὲν ἀποκλείεται ἐπίσης νὰ μὴ εἶδα ποτὲ ἐπειδὴ τὸ χιτὼν θὰ εἶχε καλύψει τὰ ἴχνη του.

Τὸ ψῦχος εἶναι δριμύτατον, μόλις ὅμως τὸ αἰσθάνομαι χάρις στὴ ζεστὴ γοῦνα ποῦ μοῦ ἐχάρισεν ὁ ἡγετῶν.

Ὁ ἀγαπητὸς μου μιχανδάρης δὲν μὲ ἀφίνει οὔτε βῆμα. Ἡ προνοητικὴ του δραστηριότης προφθαίνει παντοῦ. Εἵμεθα βέβαια οἱ μόνοι, μὴδὲ τοῦ ἡγεμόνος ἐξαιρουμένου, ποῦ δὲν μᾶς λείπει ποτὲ ψωμί, πουλιά, καφές, τσάϊ, κρασί, σοκολάτα, σαλέπι κτλ. Αὐτὸ μὲ κάμνει ἐπιεικέστερον γιὰ τὰ Ἑλληνικὰ φαγητὰ ποῦ μᾶς ἔρχονται ἀπὸ τὴν κουζίνα τοῦ ἡγεμόνος καὶ ὑπομονητικώτερον γιὰ τίς ἄλλες δυσκολίες τοῦ ταξειδιοῦ.

Ἀπὸ τὴν Σηλυβρία στὸ Κινικλὴ²⁾ πέντε ὥρων πορεία. Περνοῦμε ἀπὸ μικρὰ γεφύρια μεγάλου μήκους ἀλλὰ πολὺ καλοκτισμένα.

1) Εἶναι τὸ περίφημον τείχος τοῦ Ἀναστασίου τοῦ Β' ἀπὸ τὸ ὅποιον δὲν μένουν παρὰ μερικές πέτρες καὶ μερικά τοῦβλα.

2) Σινεκλῆ, σταθμὸς τῆς γραμμῆς Κων/πόλεως—Ἀδριανουπόλεως ἀπέχων 40 χιλιόμετρα ἀπὸ τὴν Τσορλοῦ. (Ὁ ἐκδότης συγχέει τὸ Κινικλὴ ἄλλοτε χωρίον καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας τοιφλίκιον, μακρὰν τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς, μὲ τὸ Σινεκλὴ (Σ. Μ.)

Τὰ γεφύρια αὐτοῦ τοῦ τόπου ἔχουν ὕψος ὅ ἕως 7 ποδῶν, κατασκευάζονται εὐκόλα, διὰ τοῦτο εἶναι καὶ πολυάριθμα.

Σπήτια δὲν φαίνονται πουθενά, κανέναν ἀγρός, καμμιά δενδροφυτεία, μία μόνον μάνδρα εἰς ἀπόστασιν μισῆς λεύγας καὶ 3 ἢ 4 ἄλλες στὴν εἴσοδο τοῦ χωριοῦ. Τὰ βουβάλια, τὰ ἄλογα, τὰ βώδια, τὰ πρόβατα καὶ τὰ κατσίκια, ζοῦν ἐκεῖ ὅλα μαζί ἀνακατεμένα ἐν ἀγαστῇ συμπνοίᾳ. Ἄμα ὅμως βγοῦν ἀπὸ τῆ μάνδρα σκορπίζονται γιὰ νὰ συγκεντρωθοῦν κατὰ γένη καὶ σχηματίζουν γραφικὰς ομάδας στοὺς λόφους καὶ στὴν κοιλάδα.

Τὸ Κινικλή εἶναι ἓνα χωριουδάκι μὲ εἴκοσι σπήτια ἀπὸ τὰ ὁποῖα τρία εἶναι χάνια καὶ τὸ ἓνα τζαμί ἐρειπωμένο. Μερικὰ δένδρα βρίσκονται ποῦ καὶ ποῦ γύρω ἀπ' αὐτὰ τὰ καλύβια. Μήτε ἓνα δὲν ὑπάρχει ποῦ νὰ μὴν ἔχη στὴ στέγη του μιὰ φωλιὰ πελαργῶν καὶ μιὰ κουκουβάγια ποῦ θρηνεῖ μέρα μεσημέρι ὅπως ἄλλοι κατὰ τὰ μεσάνυχτα (sic) στὰ δάση. Αὐτὸ προσθετέ, μιὰ νότα μελαγχολίας στὸ λασπουδιάρικο κι' ἐρειπωμένο αὐτὸ χωριουδάκι.

6η ἡμέρα.— Ἀπὸ Τσόρλου εἰς Μπουργκάζ¹⁾.

Ἡ Τσόρλου εἶναι γνωστὴ στὴν Τουρκία ἀπὸ τὴν νίκη τοῦ Σελήμ υἱοῦ τοῦ Βαγιαζήτ, κατὰ τοῦ πατρὸς τοῦ καὶ ἀπὸ τὸν θάνατον τοῦ θηρίου αὐτοῦ ὀκτὼ χρόνια μετὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς συνωμοσίας του εἰς τὸ ἴδιον ἀκριβῶς μέρος τῆς πατρικῆς αὐτοῦ.

Ἡ Τσόρλου ὑπερηφανεύεται περισσώτερον ὥς γενέτειρα τοῦ περὶ φήμου Τσόρλουλου Ἀλῆ Πασᾶ²⁾ ὁ ὁποῖος, ἀπὸ ξυλοσχίστης ποῦ ἦτο, ὅταν ἔγινε Βεζίρης, ἐπρόσθεσε στὸ ὄνομα του καὶ τὸ ὄνομα τῆς πα-

1) Λουλέ Μπουργκάζ, σταθμὸς τοῦ σιδηροδρόμου Ἀδριανουπόλεως, πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ τῆς Ραιδεστοῦ.

2) Τσόρλουλου Ἀλῆ πασᾶς Μ. Βεζίρης Ἀχμέτ τοῦ Γου (1706—1710). Υἱὸς κατὰ τινὰς ἐνὸς γεωργοῦ, κατ' ἄλλους ἐνὸς μπαρμπέρη τῆς Τσόρλου. Ὁ ἴδιος πρὶν γίνῃ Μ. Βεζίρης ὑπῆρξε, ὅχι ξυλοσχίστης, ὅπως λέγει ὁ d'Hauterive, ἀλλὰ μαθητευόμενος ἀγᾶς στὴν ὑπηρεσίᾳ τοῦ Παλατιοῦ.

(Σ. Μ.) Οἱ ἀγάδες αὐτοὶ προωρισμένοι κατ' ἀρχὴν διὰ τὴν ἀτομικὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Σουλτάνου ἢ διὰ τὴν ἐσωτερικὴν διοίκησιν τοῦ παλατιοῦ, σιγὰ σιγὰ ἀνῆρχοντο εἰς διάφορα ἀξιώματα ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων γινόμενοι π. χ. ὑπασπιστὰι τοῦ Σουλτάνου (τσοκαδάρηδες) ὑπέρτατοι ἀρχηγοὶ τῆς στρατιωτικῆς καὶ πολιτικῆς διοικήσεως τῶν ἀνακτόρων (σιλιχδάρηδες) καὶ κατόπιν μεταπηδοῦντες ἐκ τῆς ἀτομικῆς ὑπηρεσίας τοῦ Σουλτάνου εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ κράτους, Μεγάλοι Βεζίροι κτλ.

τρίδος του ὄχι διὰ νὰ φανερώσῃ μὲ αὐτὸ ὅτι εἶναι κύριός της ¹⁾ ἀλλὰ μάλλον διὰ νὰ ὑπενθυμίῃ τὴν ταπεινὴν καταγωγὴν του.

Οἱ Τοῦρκοι, φρονιμώτεροι ἀπὸ μᾶς, ἐκτιμοῦν περισσότερο ἐκείνους ποὺ μὲ τὴν ἰδιοφυΐαν των κατάρθωσαν νὰ γίνουν ἀνώτεροι τῆς τύχης των.

Ὁ καιρὸς εἶναι λαμπρὸς, δυστυχῶς ὅμως ἔχομεν ἐμπρὸς μας πορεῖαν 10 ὥρων καὶ δὲν ὑπάρχει κανένα ἄλλο χωριὸ εἰς τὰς ὥρας αὐτὰς καὶ μακρὰς πεδιάδας ἐκτὸς τοῦ Καριστεράν. Μερικὲς μάνδρες, κάμποσα γεφύρια, ποταμάκια καὶ λοφίσκοι διακόπτουν ποῦ καὶ ποῦ τὴν μονοτονίαν τοῦ τοπίου.

Μερικοὶ γήλοφοι ἐσχηματίσθησαν διὰ νὰ ὑπενθυμίζουν νίκας ποὺ ἐκέρδισαν οἱ Τοῦρκοι καὶ ἄλλοι χρησιμεύουν ὡς σημεῖα συγκεντρώσεως διὰ νὰ φαίνεται ἀπὸ μακρὰ ἢ σημαία τοῦ Σουλτάνου. "Ενας ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς γηλόφους εἶναι τοῦ Σουλτάν Μουράτ. Ἐκεῖ, κοντὰ στὸ Μπουργκάζ, εἶχε συναθροίσει τὸν στρατὸν του ὅταν ἐκίνησε γιὰ νὰ νικηθῇ ἀπὸ τὸν ἡγεμόνα τῶν Σερβῶν ²⁾. Σήμερον εἶναι ὁ μοιραῖος τόπος ὅπου ὁ Μποσταντζὶ μπαςῆς τῆς Ἀδριανουπόλεως ³⁾ κρεμᾷ τοὺς ληστές... Ἐδῶ... εἰς τὴν ἀκούω τοὺς φιλοσόφους μας νὰ διαμαρτυρῶνται... "Ε λοιπὸν γιὰ τὴν βγαίνουν λιγάκι ἔξω ἀπὸ τὸν τόπον των... "Αν ὁ κ. Μπεκκάριας ἐβλεπε τὴν κλεφτοσυρία αὐτῆς τῆς χώρας θὰ ἐδακνύατο ὀλιγώτερον οἶκτον διὰ τοὺς κακούργους ποὺ δολοφονοῦν τιμίους ἀνθρώπους γιὰ ἓνα φλουρί.

Ἐδῶ οἱ πρόγονοι τῶν σκλάβων ποὺ πρόκειται νὰ διοικήσωμεν, ἐξώντωσαν τοὺς πατέρας μας διὰ λογαριασμὸν τῶν Ἑλλήνων, οἱ ὅποιοι ἀπὸ τότε ἐφρόντισαν νὰ μᾶς ἐκδικήσουν μὲ τὰ παθήματά των ⁴⁾. Ὅταν ὁ Βαλδοῦϊνος ἐξελέγη αὐτοκράτωρ τῆς Κων/πόλεως, οἱ Ἕλληνες ἐζήτησαν προστασίαν ἀπὸ τοὺς Βουλγάρους. Ἰωάννης ἡ

1) (Σ. Μ.) Οἱ Τοῦρκοι μὴ ἔχοντες οἰκογενειακὰ ἐπίθετα, διὰ νὰ διακρίνονται ἀπὸ τοὺς συνωνύμους των, ἐγένοντο γνωστοὶ μὲ τὸ ὄνομα τῆς πατρίδος των ἢ πολλάκις μὲ τὰ φυσικὰ των ἐλαττώματα: (Τοπάλ=κουτσός) Κιὸρ (στραβός) κτλ.

2) (Σ. Μ.) Ἡ μάχη τοῦ Κοσσυφοπεδίου.

3) Μποσταντζὶ μπαςῆς δηλ. ἀρχηγὸς τῶν κηπουρῶν ἦτο ἓνα εἶδος ἀστυνομίας, ἔχων ὑπὸ τὰς διαταγὰς του, ὡς ἐκτελεστικὰ ὄργανα τῆς ἐξουσίας του, τοὺς χασεκῆδες, περὶ τῶν ὁποίων ὁ συγγραφεὺς ὁμιλεῖ κατωτέρω. (Σ. Μ.)

4) (Σ. Μ.) Ἡ φράσις, ὅπως διατυπῶνται εἰς τὸ κείμενον, εἶναι διφορομένη, πάντως ἀπὸ ὅσα λέγει παρακάτω ὁ συγγραφεὺς. αὕτῃ εἶναι ἡ ἔννοιά της,

Ἰωαννίκιος 1) ὁ Βασιλεὺς τῶν Βουλγάρων ἐφώναξε τοὺς Κομάνους, ἀγρίους ποὺ ζοῦσαν ὑπὸ σκηνάς, φοροῦσαν δέρματα ζώων καὶ ἦταν ὀπλισμένοι μὲ τόξα καὶ μὲ λόγχας. Ἐσφαζαν καὶ ἔφευγαν ὅπως οἱ Τατάροι τῶν ἡμερῶν μας. Οἱ Βάρβαροι αὐτοὶ ἔτρεξαν ἀπὸ τὴν Μολδαβίαν, τὴν Βλαχίαν καὶ τὴν Βεσσαραβίαν, ἐπετέθησαν ἐναντίον τῶν ἐφοδιοπομπῶν καὶ τῶν ἀποσπασμάτων τοῦ στρατοῦ τῶν Λατίνων ποὺ ἐπρόκειτο νὰ πολιορκήσῃ τὴν Ἀδριανούπολιν, ἔπειτα, ὑποκρινόμενοι ὅτι φεύγουν πανικόβλητοι, παρέσυραν τοὺς ἀνυπόπτους ἐχθροὺς των εἰς τὴν πεδιάδα, ὅπου τοὺς κατέσφαξαν. Ἐκεῖ ἐφονεύθη καὶ ὁ κόμης de Blois. Ὁ αὐτοκράτωρ ἔπεσε αἰχμάλωτος εἰς χεῖρας τοῦ Βουλγάρου ἡγεμόνος, ὁ ὁποῖος τοῦ ἔδωκε τὸν οἰκτρότερον θάνατον. Ὁ Δόγης τῆς Βενετίας διέφυγε μὲ τὸν στρατὸν τοῦ ἀφίνοντας τὴν χώραν εἰς τοὺς νικητὰς, ἐπίσης ληστὰι ὅπως καὶ οἱ σταυροφόροι, ἀλλὰ πάντως ἐπιτηδειότερους ἀπὸ αὐτοὺς στὴν τέχνη τῆς ληστείας.

Ὁ Βεζίρης Κιοπρουλῆς 2) ποὺ κληρονόμησε ἀπὸ τὸν πατέρα του τὸ ἀξίωμα τοῦ Μ. Βεζίρη καὶ τὸ κράτησε 15 χρόνια, πέθανε στὴ Τσορλοῦ 3). Ὑπῆρξεν ὁ μεγαλύτερος πολιτικός τῆς Τουρκίας 4) καὶ ὁ μόνος Βεζίρης ποὺ ἔμεινε διαρκῶς στὴν ἐξουσία. Εἶχε κυριεύσει τὴν Κρήτην καὶ διοίκησε μὲ ἐπιτυχίαν τὸν Τούρκικόν στρατὸν ἐναντίον τῶν Γερμανῶν καὶ τῶν Πολωνῶν. Πρὶν ἀποθάναι εἶχεν ὑπογράψῃ τὴν συνθήκην ποὺ ἔδιδε στοὺς Τούρκους τὴν Ποδαλία 5).

1) Ἦτο Ρουμᾶνος ἐκ Μακεδονίας, ὁ ὁποῖος ἱδρύσε διὰ τῆς ἐνώσεως τῶν πέραν τοῦ Δουνάβεως Ρουμάνων καὶ τῶν Βουλγάρων τὸ δεύτερον Βλαχο-Βουλγαρικὸν βασίλειον. Εὐρίσκετο εἰς στενὰς σχέσεις μὲ τὸν πάπαν Ἰννοκέντιον Γ', ὁ ὁποῖος τοῦ ἔστειλε καὶ ἕνα Λεγάτον διὰ νὰ τὸν στέψῃ Βασιλεῖα τῶν Βουλγάρων καὶ τῶν Βλάχων προσπαθὼν νὰ τὸν προσελκύσῃ εἰς τὴν λατινικὴν ἐκκλησίαν καὶ ἐνθυμίζων εἰς αὐτὸν τὴν Ρωμαϊκὴν καταγωγὴν του.

(Σ. Μ.) Πρόκειται περὶ τοῦ Κατογιάννη, κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς, Σκυλοϊωάννου ποὺ ἤθελε, κατὰ τὸν Ἀκροπολίτην, νὰ ὀνομάζεται Ρωμαιοκτόνος. Ἡ παραπάνω σημείωσις τοῦ σχολιαστοῦ τοῦ d'Hauterive, γνωστοῦ Ρουμανοφίλου, ποὺ δὲν χάνει εὐκαιρίαν νὰ κολακεύσῃ τὰς φαντασιοπληξίας τῶν Ρουμάνων, ἀπηχεῖ ἀκριβῶς ἕνα ἀπὸ τὰ τεχνάσματα τῆς Δυτικῆς ἐκκλησίας διὰ τὴν παραπλάνησιν τῶν Βαλκανικῶν.

2) Ἀχμέτ Κιοπρουλῆ, ὁ δεύτερος Μ. Βεζίρης ποὺ φέρει αὐτὸ τὸ ὄνομα.

3) Ὁ d'Hauterive κάμνει ἐδῶ ἕνα μικρὸ λάθος. Ὁ Ἀχμέτ Κιοπρουλῆ δὲν ἀπέθανε στὴ Τσορλοῦ ἀλλὰ σ' ἕνα μικρὸ τσιφλίκι κοντὰ στὸ Λουλέ-Μπουργκάζ.

4) Μετὰ τὸν Σοκολλῆ. Ἴδε παραλληλισμὸν τῶν δύο, Χάμμερ XI 434.

5) 27 8) βρίου 1676.

7η ἡμέρα.—Ἀπὸ Μπουργκάζ εἰς Κιρκιλισσέ (Σαράντα Ἐκκλησίες).

Ἀναχωροῦμε μὲ θαυμάσιον καιρὸν καὶ ἐπιβλητικὴ μεγαλοπρέπεια. Οἱ κυρίες τοῦ τόπου, ὅλες ἐπὶ ποδὸς ἀπὸ τὰ ξημερώματα, ἐσχημάτιζαν μικρὰς ομάδας μπροστὰ στὶς πόρτες τῶν σπητιῶν. Ἄν κρίνη κανεῖς ἀπὸ τὸ πλῆθος τοῦ ὠραίου φύλου, ὁ πληθυσμὸς τῆς πολιτείας αὐτῆς θὰ εἶναι σημαντικός. Ὁ φερεδζές πού τις σκεπάζει καὶ ὁ ἄβολος ἐπίδεσμος πού τις φιμώνει δὲν ἱκανοποιεῖ τοὺς περιέργους, μαντεύει ὅμως κανεῖς ἀπὸ τὸ βάδισμα καὶ τὴν κορμοστασιά τὰ χαρακτηριστικὰ ἐκείνων πού εἶναι ἔμμορφες. Πουθενὰ δὲν εἶδα τόσα πολλὰ ὠραῖα μάτια καὶ χαριτωμένα κεφάλια. Μερικὲς κρατοῦν τὰ παιδιὰ τῶν ἀπὸ τὸ χέρι, τὰ ὠραιότερα παιδάκια τοῦ κόσμου.

Δὲν φαίνονται καὶ πολὺ νὰ μᾶς φοβοῦνται, τούναντίον μερικὲς φανερώνουν ἀπέναντί μας ἄρκετὰ ζωηρὰν περιέργειαν. Γι' αὐτό, ἓνας Τούρκος ξενὸς καὶ περαστικός σάν κ' ἐμᾶς, ἀγριεύει, γυρνᾷ ἐπίτηδες ἀπὸ τὸν δρόμο του, τις πλησιάζει καὶ τις ἐπιπλήττει ἐξοργισμένος. Φεύγουν ἀμέσως σάν κοπάδι προβάτων, ἐπανέρχονται ὅμως ἀμέσως κατόπιν μὲ τὰ ἴχνη τοῦ δρόμου καὶ γελοῦν ἀναμεταξύ τῶν μὲ πολλὴν χάριν.

Τὸ Μπουργκάζ εἶναι ἀξιοσημεῖωτόν γιὰ τὴν εὐχάριστη τοποθεσίαν του, γιὰ τὰ καλλιεργημένα τοῦ περιῶρα καὶ γιὰ τὴν ἐμπορίαν τοῦ ἢ τριῶν περιβλεπτῶν οἰκοδομῶν τοῦ πού τις χρεώσται στὸν Μεχμέτ πασᾶ 1), Μ. Βεζίρην ἐπὶ Σουλτάν τοῦ Μεγαλοπρεποῦς· τὸ τσαρσί του δὲν εἶναι μεγάλο, μῆτε πλούσιο. Τσιμπούκια, καλαμάρια, φυλδζάνια καὶ ἄλλα μικροπράγματα αὐτοῦ τοῦ εἶδους, ἐπιχρυσωμένα μὲ γούστο τοῦ δίδει μία λάμψη πού τὴν τονίζει ἀκόμη περισσότερον ἢ γραφικὴ φυσιογνωμία τῶν Τούρκων πού καπνίζοντας ἐπάνω στὸ μπάγκο τους μὲ ἀδιατάρακτη σοβαρότητα, μῆτε κἄν προσέχουν στοὺς ταξειδιῶτες πού περνοῦν καὶ τοὺς κυττάζουν μὲ περιέργεια.

Ἀπὸ τὸ Μπουργκάζ στὶς 40 Ἐκκλησίες ὁκτώ ἀτελείωτες ὥρες εὐτυχῶς ἀπὸ ἓνα δρόμο εὐκόλο καὶ ἴσιο. Εὐχάριστοι κάμποι, λόφοι καλλιεργημένοι, ἓνα τοπεῖον ἀνώμαλο, καλοδιηρημένο στὴν ποικιλίαν του, γεμάτο ζωὴν, ἐλαφρώνει τὸ βάρος αὐτῆς τῆς ἐρημίας. Περιμένεις ἀπὸ στιγμή σὲ στιγμή νὰ συναντήσης ἓνα χωριὸ καὶ μόνον

1) Ἐπὶ Σουλτάν Σουλεῦμάν ὑπῆρξαν δύο Μ. Βεζίραι μ' αὐτὸ τὸ ὄνομα. Ὁ Μεχμέτ Πιρί πασᾶς πού ἐπαύθη στὰ 1523 καὶ ὁ Μεχμέτ Σοκολλής, ὁ μεγαλύτερος πολιτικός τῆς Τουρκίας πού ἐδολοφονήθη στὰ 1579.

σὲ δύο λευγῶν ἀπόστασι ἀπὸ τῆς 40 Ἑκκλησιῆς βρίσκεται τὸ Ἀλὴ μπέη τὸ ἀθλιέστερο χωριουδάκι τῆς Ρούμελης. Ὁ Μποσταντζή μπάσης μᾶς ἐφίλειπε σήμερον μὲ τὸ θέαμα ἐνὸς Ἀράπη πού εἶχαν προσφάτως κρεμάσει. Ἦτον ὁ ἀρχηγὸς μιᾶς συμμορίας ληστῶν πού ἦτο ὁ τρόμος τῶν ταξειδιωτῶν καὶ ἡ μάστιξ τῆς ἐπαρχίας.

Ἐδῶ δὲν ὑπάρχουν παρὰ δύο καλὰ ἐπαγγέλματα. Τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ληστοῦ καὶ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ χασεκῆ. Καὶ τὰ δύο ἐξασκοῦνται εἰς βάρος τοῦ δημοσίου.

Μία σπεῖρα κακούργων ἐγκαθίσταται κατ' ἀρχὰς σ' ἓνα κατάλληλο μέρος. Ἀμέσως διατάσσονται τὰ περίεχωρά νὰ τοὺς φέρουν φυσίγγια καὶ τρόφιμα μὲ τὴν ἀπειλὴν ὅτι ἂν δὲν ἐκτελέσουν τὴν προσταγὴν θά καοῦν τὰ σπῖτια τῶν καὶ τὰ σπαρτά τῶν. Εἰς τὸ μεταξὺ, ὁ μποσιαντζή μπάσης, ἐγκαίρως πληροφορημένος, ἀποστέλλει ἓνα λόχον χασεκῆδων. Ὁ ἀρχηγὸς τοῦ λόχου φεύγει μπροστά. Μαζεύει πληροφορίες γιὰ τὴν διεύθυνσι πού πήραν οἱ λησταί, προσποιούμενος ὅτι τοὺς καταδιώκει, ἐρευνᾷ ὅλα τὰ χωριουδάκια πού συναντᾷ στὸ δρόμο του, μπαίνει σ' ὅλα τὰ σπήτια μὲ τὴν πρόφασιν νὰ κάμῃ ἐρευνα, ἐνσπεῖρει τὸν τρόμο στοὺς κατοικοὺς σὰν νὰ ἦσαν λησταποδόχοι, ἰδίως στοὺς πλουσίους πού συλλαμβάνει καὶ ἀπολύει ἀφοῦ τοὺς χαρατῶσει καὶ πηγαίνει κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀπὸ χωριὸ σὲ χωριὸ χρηματιζόμενος ἐνὰ ἀφ' ἑτέρου, οἱ λησταὶ δολοφονοῦν. Αὐτὸ δὲν εἶναι ὄλο. Γιὰ νὰ εἶναι ἐν τάξει πρέπει νὰ βρεθῇ ἓνας δυστυχὴς γιὰ τὴν κρεμάλα.

Ὁ χασεκῆς, φορτωμένος ἀπὸ λάφυρα, πηγαίνει στὴ Ροδόπη ἢ στὸ Μπαλκάνι γιὰ νὰ βρῇ κανένα τζομπάνη, εἰς ἡμιαγρίαν καταστάσιν, μόλις ἔχοντα φυσιολογικὴν ἀνθρώπινη καὶ ἀνίκανον νὰ ἐκφρασθῇ ὅπωςδὴποτε. Τὸν δένουν, τὸν ὀδηγοῦν στὸ μποσταντζή καὶ μὲ μόνον πειστήριον τὴν ἐλεεινὴν του ἐμφάνισιν, τὸν καταδικάζουν εἰς θάνατον. Ὁ Βούλγαρος πάει στὴν κρεμάλα καὶ ὁ ἀλγουαζίλ ἀμβέβεται.

Οἱ λησταὶ λεηλατοῦν, ὁ λαὸς στενάζει καὶ ὁ μποσταντζή μπάσης εἶναι εὐχαριστημένος γιατί ἀποδίδει τὴν δικαιοσύνην ἐν ὀνόματι τοῦ σουλτάνου πού θὰ τὸν διορίσῃ πιθανῶς αὐριον πασᾶν ἢ Μ. Βεζίρην...

8η ἡμέρα.—Διαμονὴ στὶς 40 Ἑκκλησιές.

Ὁ ἡγεμὼν μᾶς ἀφίνει σήμερον γιὰ νὰ προηγηθῇ τῆς συνοδείας του. Πρὶν φύγει φροντίζει νὰ χαράξῃ τὴν πορείαν πού θ' ἀκολουθήσωμε. Ἡμεῖς ὅμως δὲν θὰ ἀκολουθήσωμε τὰς ὑποδείξεις του. Γιὰ

νὰ κάμωμε καλύτερα. θὰ κάμωμεν χειρότερα, γιὰ νὰ φθάσωμεν ἐνώριτερα, θὰ φθάσωμεν ἀργότερα. Ἔτσι ἐκτελοῦνται συνήθως αἱ διαταγαὶ τῶν ἀπόντων ἰδίως ὅταν αὐτοὶ τύχει νὰ εἶναι ἡγεμόνες.

Ἀλλῶς τε εἴμεθα ἢ αὐτὴ ἢ. Ἔτσι ὀνομάζουσιν 3 ἢ 4 νέους ἀπὸ τοὺς ὁποίους οἱ περισσότεροι ἔχουν τὴν ἡλικίαν ἐκείνων ποὺ μόλις ἀφίνουν τὰ θρανία τῶν σχολείων. Μᾶς ἔδωσαν δικαιώματα ζωῆς καὶ θανάτου δι' ὅσους αὐθαδιάσουν ἢ δὲν ὑπακούσουν εἰς τὰς διαταγὰς μας. Προπορεύονται οἱ οὐρὲς ἀλόγων καὶ οἱ σημαῖες, ἐμβλήματα ἐπιβλητικὰ τῆς Τουρκικῆς Κυριαρχίας καὶ μουσικὴ ποὺ δὲν εἶναι καθόλου διασκεδαστικὴ ἐπειδὴ εἶναι ἐθνικὴ καὶ ἡ καλύτερὴ τῆς Αὐτοκρατορίας ¹⁾.

Ἡ πόλις τῶν 40 Ἐκκλησιῶν εἶναι μεγαλύτερη ἀπὸ τὸ Λουλέ-Μπουργκάζ. Πέντε ἢ ἕξι μιναρέδες κ' ἓνα τσαρσί ὅπου δὲν βρίσκεις νὰ ξοδεύσης παραπάνω ἀπὸ δύο φλουριά εἶναι τὰ μόνα ἀξιοπαρατήρητα ποὺ μένουν στὴ μνήμη.

Ἡ Χριστιανικὴ συνοικία εἶναι πέραν τῆς πόλεως, ἀπομονωμένη καὶ κάτι χειρότερη ἀπὸ τὴν Τουρκικὴν.

Τὸ οἶκμα τὸ προωρισμένο γιὰ τὸν ἡγεμόνα δὲν ἦταν τέτοιο ποὺ νὰ τοῦ ἐμπνέη τὴν ἐπιθυμίαν νὰ παρατείνῃ τὴν ἐκεῖ διαμονήν του. Αὐτοὶ ποὺ μᾶς φιλοξένοῦν ἔκαμαν διὰ τὸν ἡγεμόνα νὰ κρύψουν τὴ φτώχεια τοῦ δικῶν μας. Χρῆστώ τὴν ἰδιαιτέρα αὐτὴν περιποίησιν στὴν ἴδια ἀπάτη ποὺ ἔκαμε ὁ ἐπίσκοπός τῆς Σηλυβρίας ὅσον ἀφορᾷ τὸ ἄτομόν μου. Ὅλοι οἱ Κονακτζήδες μας μὲ περνοῦν γιὰ ἱερωμένο. Ἀκούω πάντοτε τριγύρω μου νὰ ψιθυρίζουν παππᾶς καὶ ἀπόστολος καὶ γίνομαι παντοῦ ἀντικείμενον σεβασμοῦ καὶ χειροφλημάτων. Ὅσον καὶ ἂν εἶμαι κοσμικὸς ἀξίζω ἴσως περισσότερον αὐτὰς τὰς ἐκδηλώσεις ἀπὸ τοὺς ἀμαθεῖς παππάδες αὐτοῦ τοῦ τόπου ποὺ γνωρίζουν καλύτερα τίς γυναικες τῶν ἐνοριτῶν τῶν παρὰ τὸν Ἀπόστολόν των τὸν ὁποῖον δὲν μποροῦν νὰ διαβάσουν.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ κατάλυμα τῶν 40 Ἐκκλησιῶν ἡ εὐσέβεια τῶν ὀρθοδόξων τὸ μετεμόρφωσε σὲ παρεκκλησίαν. Εἶναι στρωμένο μὲ χίλια κουρέλια διαφόρων χρωμάτων. Μερικοὶ ἅγιοι ζωγραφισμένοι

1) Ἡ Ὑψηλὴ Πύλη ἐπιτρέπει εἰς τοὺς διακεκριμένους λειτουργοὺς τοῦ Κράτους νὰ μεταχειρίζωνται τὰς ἐπιδείξεις αὐτὰς τῆς Τουρκικῆς Αὐλῆς. Ἡ συνοδεία αὕτη λέγεται Ταμπλοῦσοῦρά καὶ ἀποτελεῖται γι' αὐτοὺς ποὺ ἔχουν τὸν βαθμὸ Βεζίρου ἀπὸ 9 ταμπούρλα, 9 πίφφερα, 7 τρομπέτες, 4 κύμβαλα (ζιλ) 3 οὐρὲς ἀλόγων (τούγ) τὴν σημαία (σανδζάκ) καὶ δύο μπαῖράκια=φοινικίδες (Σημείωσις τοῦ d'Hauterive).